

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ȘAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 149

SIBIU

1 și 15
ianuarie

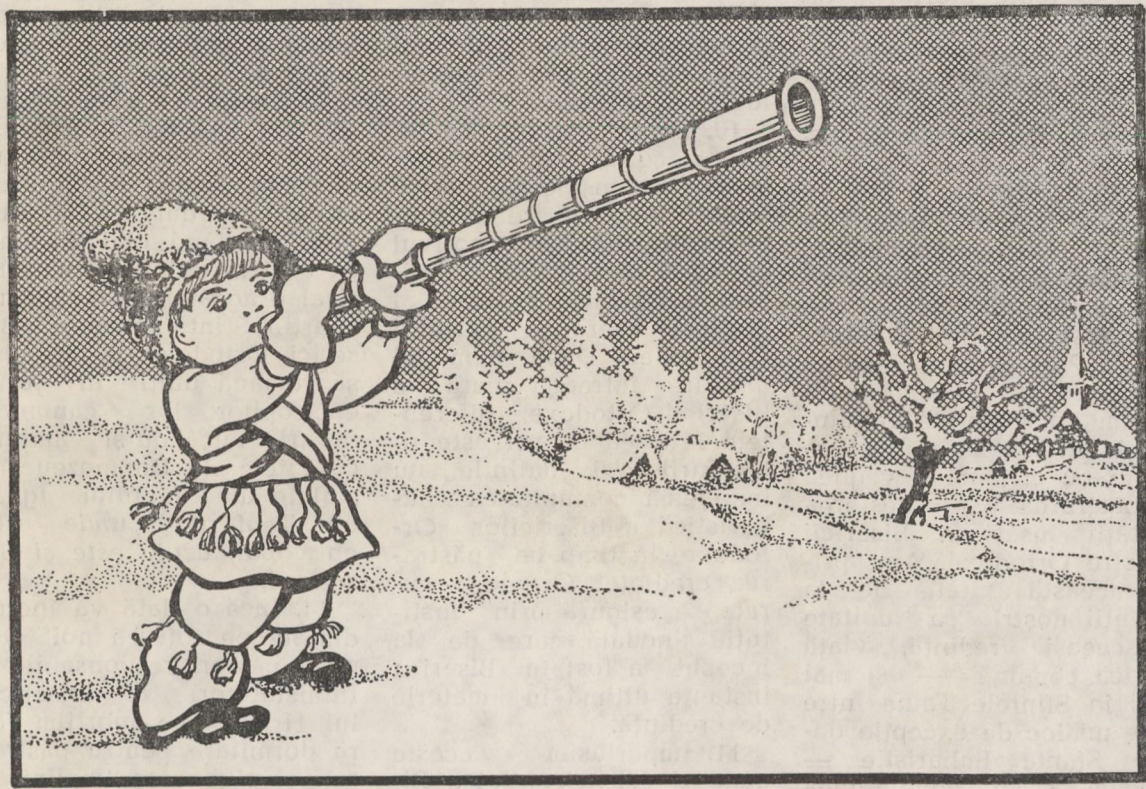
Nr. 1-4

2001

2001 - LA MULȚI ANI! NOUL MILENIU CREȘTIN - 2001

La cumpăna dintre milenii

CHEMARE LA RUGĂCIUNE

Ne-a ajutat Dumnezeu să mai facem un pas pe scara vieții și de a pași în Anul Nou 2001 și mileniul trei. Se cuvine să-i dăm slavă lui Dumnezeu că am ajuns această zi, cu sănătate și fiecare, cu reînnoită speranță pentru viitor. Nu este un lucru obișnuit, să fii și să ajungi până la sfârșitul veacului acestuia. Adică am ajuns la sfârșit de secol, la sfârșit de mileniu al doilea, din viața creștină. E lucru mare. Nu-l putem noi încă cataloga, nu-l putem încă măsura, la adevăratele lui dimensiuni.

Iată că ne-a ajutat Dumnezeu să ajungem noi aceștia la sfârșit de veac și să începem odată cu ziua de astăzi, al treilea mileniu. E mare lucru acesta. Mare lucru într-adevăr să fim tocmai noi aceia care să asistăm la trecerea dintre un mileniu în altul. Eu vă spun drept că în ceea ce mă privește, nu am crezut că o să ajung să intru în acest nou mileniu creștin. Pentru că va fi creștin.

Noul An este în viața oamenilor, în viața societății, un moment de bilanț. Se fac bilanțuri în cultură, în artă, în progresul economic și social, în viața bisericească și, în general, în viața lumii. Ar trebui însă, în această zi de cumpănă între ani și milenii, să mai facem un bilanț: anume un bilanț al conștiinței, un bilanț a ceea ce am realizat cu noi înșine, ce am reușit să facem din noi, ce am reușit să facem cu viața noastră, cât am făcut pentru semenii noștri aflați în suferințe? Cât am crescut sufletește, cât ne-am făcut mai buni și cât ne mai trebuie să fim oameni de omenie, buni capi de familie, copii buni, dacă suntem la vârsta copilăriei, oameni folositori semenilor și societății. Să nu ne trezim la sfârșit că am trăit degeaba.

Iisus Hristos, Care este „Calea, Adevărul și Viața”, ne-a dat modelul, ne-a dat jaloanele prin care viața noastră, fie ea cât de scurtă, poate fi umplută cu tot ce este bun, frumos și adevărat.

În taina inimilor, a sufletelor și a cugetelor noastre, într-o zi ca aceasta, într-o zi de veselie, de bucurie, de întâmpinare a unui Mileniu de nădejde, pentru noi, pentru ai noștri, pentru cei din jurul nostru, să ne punem așadar, în gând, să facem și din ființa noastră ceva. Să dăm slavă lui Dumnezeu pentru toate.

Să avem în fața noastră, în Anul Nou, în Mileniul trei în care intrăm, un permanent „azi” armonic, senin și liniștit pe care îl vom realiza doar ajungând pe treptele cele de sus ale unei vieți morale, creștine, după îndemnul Celui a Căruia naștere am sărbătorit-o de curând.

Fie ca Dumnezeu să dea fiecăruia dintre noi, puterea și marea înțelegere a iubirii Sale față de noi, cei care am ajuns în acest mileniu. Este un mare moment în viața Bisericii și ar trebui să-l prețuim cu toții așa cum se cuvine.

Eu vă felicit pe toți pentru acest mare și important eveniment din viața creștinilor. Să-l rugăm pe Dumnezeu, Tatăl nostru cel din ceruri, să ne dea sănătate, să ne dea putere ca să trecem mai departe cu conștiința că noi suntem acum din veacul trecut și că ne bucurăm de o mare dragoste a lui Dumnezeu, pentru aceea că am pașit în mileniul viitor, al treilea al erei creștine.

Să-l rugăm pe Dumnezeu, să ne facă parte tuturor de un mileniu fericit, de un an cu pace și îmbelșugare, și să ne trimită de sus îndurările și harul Său.

Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea Lui Dumnezeu-Tatăl și împărțirea Sfântului Duh să fie cu noi cu toți, acum și pururea și-n vecii vecilor. Amin.

La mulți ani!

† Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Transilvaniei

Cuvânt rostit de Anul Nou în Catedrala mitropolitană.

Mulțumind lui Dumnezeu pentru că ne-a învrednicit să întâmpinăm slăvita întrupare a prea iubitului Său Fi, Domnul nostru Iisus Hristos în acest an jubiliar 2000, se cuvine ca la trecerea în cel de al treilea mileniu, acest moment unic din viața noastră și a omenirii, să ne aflăm în rugăciune.

De aceea, cu părintească dragoste, chemăm pe toți binecredincioșii creștini și pe slujitorii sfințelor altare de la parohii și mănăstiri ca, sub binecuvântarea și îndrumarea Ierarhilor, Ajunul Noului An să ne afle pe toți în sfințele locașuri, ca la miezul nopții în rugăciuni și laude să întâmpinăm Noul Mileniu creștin. Pășind astfel în lumina și iubirea Prea Sfintei Treimi, ne vom înarma sufletește cu pavăza credinței și a nădejdii sfinte în noua noastră călătorie în slujirea Bisericii, Țării și lumii însetată de pace și bunăvoință.

Împărțind tuturor fiilor și fiicelor Bisericii noastre, înalților Ierarhi și preoți dragostea noastră în Domnul Hristos, rog pe Dumnezeu să binecuvinteze cununa Noului An și Mileniu.

Întru mulți și fericiți ani!

Al tuturor părinte duhovnicesc,

† TEOCTIST

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Comunicat de presă

În spiritul hotărârii Comisiei Panortodoxe de organizare a marelui jubileu cu prilejul praznicului Nașterii Domnului 2000, Sanctitatea Sa, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I a invitat la Constantinopol pe toți Întăistătorii Bisericii Ortodoxe. Delegația Bisericii Ortodoxe Române, condusă de Prea Fericitul Patriarh Teoctist, a avut în componență pe I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei și P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos.

Cu acest prilej, au avut loc celebrări liturgice și întruniri de lucru, la care și-au adus contribuția toți reprezentanții Bisericii Ortodoxe, în legătură cu problemele specifice Ortodoxiei și mărturie ei în lumea contemporană, în viitorul mileniu.

Celebrările liturgice s-au desfășurat la Catedrala „Sf. Gheorghe” a Patriarhiei Ecumenice și la Iznik (Niceea de odinioară), locul de desfășurare a primului Sinod Ecumenic (325), care

a precizat învățătura despre Întruparea Fiului lui Dumnezeu și a formulat primele șapte articole ale Crezului, conturându-se încă de atunci ideea unității europene, prin prezența reprezentanților Bisericii din Răsăritul și Apusul conti-

(Continuare în pag. a 2-a)

Sectorul Relații Publice
Bisericești
al Patriarhiei Române
Biroul de Presă
și Comunicații
al Patriarhiei Române

Anul 2001 – Anul noului mileniu

Cu ajutorul Părintelui cereș am intrat în anul de grație 2001, anul unui nou secol și al unui nou mileniu, cel de al treilea al erei creștine.

La miezul nopții, la cumpăna dintre ani am retrăit cu toții sentimentul de bucurie și de speranță pentru noul an în care am intrat dar și cel de regret și de nostalgie pentru timpul scurs și care nu se mai întoarce niciodată.

La miezul nopții credincioșii au umplut, la chemarea Bisericii, până la refuz sfințele locașuri de rugăciune din Sibiu, dar și din alte localități ale Arhiepiscopiei și în rugăciune și în laude duhovnicești au întâmpinat, așa cum se cuvine, sosirea noului an și intrarea într-un nou mileniu și l-au rugat pe Dumnezeu să binecuvinteze cu pace, cu har și belșug cununa anului ce a sosit.

Pe fețele tuturor se putea citi bucuria de a fi părtași unui eveniment crucial al istoriei omenirii și anume acela de a intra în cel de al treilea mileniu.

Și într-adevăr generația actuală poate fi bucuroasă și mândră de acest fapt, căci el este o împlinire și o speranță pentru noi toți și în același timp un dar pe care ni l-a făcut Dumnezeu tuturor.

Am încheiat un an și un secol zburat cu multe

impliniri și bucurie dar și cu multe neajunsuri, încercări și suferințe.

Anul 2000, Anul Jubiliar, s-a retras deja în colbul istoriei, dar va rămâne ca un punct central al istoriei în general și al celei creștine în special, pentru că a fost marcat de bucuria împlinirii a 2000 de ani de la întruparea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, întreaga lume creștină participând activ la acțiunile jubiliare inițiate de Bisericile creștine pentru marcarea acestui fericit eveniment.

Anul 2001, Anul noului mileniu își deschide, în fața noastră, filele albe ale curgerii vremii și căutăm de pe acum să scrutăm și să ne întrebăm de cele ce ni le va aduce pe aripile trecătoare ale zilelor lui. Ca și creștini nădejdea noastră toată este la Dumnezeu, Cel care guvernează lumea și istoria și în mâna căruia este viața și suflarea noastră și Cel care ne poartă fiecăruia dintre noi de grijă.

El, Părintele nostru se îngrijește de întreaga suflare și trimite de sus, din cer harul și binecuvântarea Sa peste toată lumea, dar și încercări și suferințe pentru a ne încerca credința sau pentru a ne readuce pe calea cea dreaptă.

Cât de înălțătoare sunt rugăciunile din slujba de Te-Deum rânduită a se face

în biserici în această zi. Cât de pătrunzătoare sunt cererile pe care i le adresăm lui Dumnezeu pentru a ne ierta greșelile din anul trecut, pentru a ne da spor trupesc și duhovnicesc întru lucrarea faptelor bune și a mântuirii, pentru a da

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RĂȘINĂREANU
Episcop-vicar al Sibiului

Cugetare creștinească la începutul de an 2001

Este un adevăr recunoscut chiar și de învățații adepți la curente contrare, că orice ființă tinde spre starea de mulțumire, precum și faptul, că scopul omului este fericirea spre care el tinde. O primă grupă de oameni își caută fericirea în diferite bunuri materiale, pământești și relative. Cei din această grupă etică, chiar dacă își caută fericirea în bunuri spirituale, nu depășesc existența lor mărginită; caută izvorul fericirii în propria lor natură de om.

A doua grupă, religios-morală, caută fericirea deasupra domeniului existenței mărginite; se ridică spre existența absolută, spre

Dumnezeu. Caracterul absolut al lui Dumnezeu este conceput fără margini, în spațiu, supratemporal și independent; nu este dependent de nimic, pretutindenea prezent, veșnic și atotputernic. Caracterul absolut al lui Dumnezeu este cuprins în numele ebraic, Iehova, din Vechiul Testament, al lui Dumnezeu: „Eu sunt cel ce sunt” (Ieșire 3, 14). El „Alfa și Omega... cel ce este, cel ce era și cel ce vine, Atotfiitorul” (Apoc. 1, 8) este izvorul existenței și al adevăratei fericiri

(Continuare în pag. a 4-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

(Urmare din pag. 1)

mentului. Tot la Niceea s-a desfășurat și ultimul Sinod Ecumenic (787), când a fost formulată învățătura despre cinstirea Sfintelor Icoane.

În semn de cinstire a acestui loc, după Sfânta Liturghie celebrată în biserică în care s-a desfășurat, cu mai bine de douăsprezece secole în urmă, ultima întrunire ecumenică, Întâistătătorii și reprezentanții Bisericilor Ortodoxe au lansat Mesajul Ortodoxiei către lume în pragul celui de-al III-lea mileniu creștin.

Între credincioșii prezenți la aceste momente liturgice s-au aflat credincioși ortodocși din întreaga lume, între care și un grup de 50 de pelerini români sosiți din țară, prin intermediul Biroului de Pelerinaje al Patriarhiei Române, precum și din străinătate, ca și mulți credincioși musulmani din localitate, care au urmărit cu deosebit interes și simpatie aceste manifestări.

Redăm, în continuare, textul acestui Mesaj semnat la Constantinopol, la Sărbătoarea Nașterii Domnului 2000 și proclamat la sfârșitul coliturghisirii de la Niceea:

*Mesajul Întâistătătorilor
Bisericii Ortodoxe
cu ocazia Întâinirii lor de
la Constantinopol
(Nașterea Domnului 2000)*

1. Cu ajutorul lui Dumnezeu și la invitația binevoitoare a Patriarhului Ecumenic și Arhiepiscop al Cetății lui Constantin Împăratul, de a veni la reședința sa din Fanar, noi, Întâistătătorii Prea Sfințelor Bisericilor Ortodoxe din toată lumea, ne-am întrunit să coliturghisim Domnului în Sfânta Biserică istorică a Înțelepciunii lui Dumnezeu din slăvita Cetate a Niceei, unde Părinții noștri, mișcați de Prea Sfântul Duh, au formulat dogme de neclintit ale Credinței noastre Ortodoxe. Cu acest prilej, adresăm binecuvân-

ture de la Dumnezeu și îmbrățișarea dragostei și a păcii credincioșilor ortodocși de pe cuprinsul întregului pământ, fraților noștri creștini din lumea întreagă și tuturor oamenilor de bine. Bucurați-vă pururi întru Domnul, fraților! Și iarăși vă zicem: „Bucurați-vă!” (v. Filip, 4,4).

2. Prin această întrunire se ajunge pe culmea plinătății manifestărilor sărbătoarești dedicate jubileului sfânt al împlinirii a două mii de ani de viață a Bisericii. Prin aceste manifestări, întreaga Biserică Ortodoxă din lume a înălțat laudă și slavă lui Dumnezeu Cel în Treime, a Cărui neajmărită dragoste și milă nemăsurată au binevoit ca Fiul și Cuvântul lui „să Se sălășluiească între noi” (Ioan 1, 14) prin întruparea Sa, mulțumită căreia „am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl, plin de har și de adevăr” (Ioan 1, 14).

3. Plecându-se cu gândul și cu inima asupra acestui neprețuit dar, prin care Domnul nostru S-a desțertat de slava Sa și, smerindu-Se, a luat asupra Sa pe omul cel căzut, pentru noi făcându-Se „Emanuil, Dumnezeu cu noi” (Mat. 1, 24), Biserică lui Hristos, ca trup al Său ce se continuă în veci, conștientizează înălțarea misiunii și amploarea răspunderii ce îi revine în istorie. Cu teamă sfântă, cât și spre provocările vremurilor care îi stau înainte.

4. Și, în ceea ce privește cursul ei în istorie, Prea Sfânta Biserică Ortodoxă a lui Hristos, cu toată mulțumirea înaltă glas, odată cu Părintele cel cu graiurile de aur, zicând: „slavă lui Dumnezeu pentru toate”. Din prima zi de viață și până în ceasul de acum — „și chiar până când Domnul va veni” (I Cor. 11, 26) —, Biserică înaltă crucea Lui și primește harul Lui, har care „în slăbiciune se săvârșește” (I Cor. 12, 9). De aceea, ori de câte ori este prigonitor de tot felul de vrăjmași, ea biruiește și, în fiecare zi mu-

Comunicat de presă

rind, iată, trăiește! (v. II Cor. 6, 9). Aducându-și aminte de cuvintele Domnului că, „porțile iadului nu o vor birui” (Mat. 16, 18) și întărindu-se cu puterea Învierii Lui (v. Filip, 3, 10), Biserică nu se înspăimântă în fața celor ce se războiesc împotriva ei, oricât de puternici ar fi ei în cele ale acestei lumi. Ea se îngrijorează, se străduiește și se silește pentru un singur lucru: să transmită și să dea în mod credibil expresie concretă dragostei lui Dumnezeu, Care S-a întrupat și S-a descoperit în Hristos tuturor oamenilor din toate veacurile, așa încât până și cel mai disprețuit și părăsit om din lume să fi simțit și să simtă că pentru el Dumnezeu este „Emanuil”, că în primul rând și mai ales pentru el S-a făcut om. S-a răstignit și a înviat, dăruind lumii trupul Său. Astfel, fiecare simte și înțelege că Biserică adună laolaltă pe cei împrăstiați (v. Ioan 11, 52), împacă pe cei despărțiți și cuprinde în brațele sale, ca la sânul lui Dumnezeu, pe toți cei „osteniți și împovărați” (Mat. 11, 28), pe cei drepti și pe cei păcătoși, pe cei săraci și pe cei bogați și întreaga Creație.

5. Adunându-se împreună în Dumnezeiasca Euharistie, Biserică realizează și arată în lume și istorie faptul că toți suntem cuprinși în Hristos ca într-un trup, și astfel sunt depășite toate discriminările și contradicțiile, realizându-se comuniunea de dragoste adevărată, în care „nu mai este elen și iudeu, tăiere împrejur și netăiere împrejur, barbar, scit, rob ori liber” (Col. 3, 11 și Gal. 3, 18). Așa, ea se face icoana Împărăției lui Dumnezeu, dar în același timp, și imaginea ideală a societății umane, ea devine pregustare a biruinței vieții asupra morții, a nestrucăciunii, a dragostei asupra urii.

6. Acest Mesaj de unitate și reconciliere este păstrat și purtat de către Biserică de-a lungul veacurilor ca o adevărată comoară sfântă. De aceea, Biserică socotește că cea dintâi și cea mai mare și de folos grijă este să vegheze la păstrarea unității proprii. Se înțelege pentru ce ea simte o adâncă tristețe și suferă amar ori de câte ori, din diverse motive, cămașa cea fără cusătură a Domnului este ruptă sau unitatea ei este sfâșiată, chiar dacă în firea ei, Biserică rămâne întotdeauna neîmpărțită. Iată de ce, întorcându-ne cu gândul spre cele două milenii care s-au scurs până acum, ne exprimăm durerea pentru faptul că, în timp ce în primul mileniu după Hristos, Biserică Lui trăia în duhul tradiției comune și nedespărțite, în al doilea mileniu, lumea creștină s-a împărțit și s-a dezbinat în chip jalnic. Acest fapt a provocat o mai mare scandalizare a întregii lumi și a dus la slăbirea puterii mesajului dragostei și reconcilierii încredințată nouă de către Domnul. Fără să căutăm și să imputăm în clipa de față răspunderi istorice pentru această separare, îi chemăm pe toți să lucreze prin dialogul adevăratului și al dragostei la unirea și unitatea celor ce cred în Hristos, neprecupețind osteneți și trudă, „ținând ade-

vărul în iubire” (Efes. 4, 15) și „necăutând numai ale sale, ci fiecare și ale altuia” (Filip. 2, 4). Numai prin dialogul sincer și fără urmă de rea credință, înțelegând pe tradiția comună și nedespărțită din primul mileniu după Hristos, se va zidi unitatea atât de mult dorită și astăzi. Astfel, va deveni credibilă și propovăduirea dragostei și a împăcării în Hristos înaintea lumii contemporane. Același lucru dorim să subliniem și în ceea ce privește toate eforturile de restabilire a unității creștinilor prin așa-numita „mişcare ecumenică” la care Biserică noastră Ortodoxă a luat parte încă de la începuturile acesteia.

7. Purtând de grijă de unitatea tuturor celor ce cred în Hristos și ostentind, sărguindu-ne și silindu-ne pentru ea, noi, cei cărora ne-a fost încredințată oblaștirea Prea Sfințelor Bisericilor Ortodoxe, nu trecem nicicum cu vederea trebuința și datorită de a lua aminte cu grijă și a veghea la păstrarea și creșterea unității însăși a Bisericii noastre Ortodoxe. Am primit această unitate de la Părinții noștri ca unitate în aceeași credință, viață cultică comună — și mai ales în Sfintele Taine între care un loc de excepție deține Sfânta Euharistie — precum și în comuniunea Sfinților. Ei ne-au lăsat pildă și drept ca să pășim pe urmele lor. Într-adevăr, este minunat faptul că, în ciuda varietății limbilor, neamurilor, culturilor și civilizațiilor, acestă unitate străbate trupul Ortodoxiei în întregime, făcând ca Sfintele Bisericilor Ortodoxe locale să alcătuiască un singur trup neîmpărțit, adică Biserică lui Hristos cea Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească. Cu smerenie recunoaștem că, în aceasta avem darul Sfântului Duh și păzim unitatea noastră ca pe lumina ochilor noștri.

8. Ca niște apărători, păstrători și păzitori ai acestei unități, noi, cei ce săvârșim slujirea păstoririi bisericești, simțim o grea răspundere ori de câte ori apar primejdii și tendințe scizioniste în trupul Ortodoxiei. De altfel, și în alte întruniri am condamnat cu hotărâre schismele care se luptă să le cadă pradă unitatea Prea Sfințelor Bisericilor Ortodoxe. Acum, chemăm încă o dată pe toți cei care din felurite motive s-au rupt de la structura canonică a Bisericii să se întoarcă la ea. Socotim că, la prezenta întrunire (Synaxă), este de datorită noastră să ne aducem aminte nouă înșine și să amintim unii altora că n-ar trebui sub nici o formă ca modelul și structurile Bisericilor Ortodoxe Autocefale moștenite din istorie să constituie pricină sau temelie pentru creșterea peste măsură a neatarnării, în detrimentul unității noastre. Deși există sub forma multor Bisericilor locale, totuși nu încetăm să constituim Biserică cea Una.

9. În mod cu totul special, această aducere aminte se impune ori de câte ori autocefalia este corelată cu identitatea și specificitatea națională a popoarelor. Varietatea neamurilor, a culturilor și civilizațiilor este îndreptățită și binecuvântată de Dumnezeu. Sfânta noastră Biseri-

că Ortodoxă o sfințește și o binecuvăntează cu harul și puterea ce de sus îi sunt date. Cu toate acestea, Biserica nu poate ca, prin natura ei, să constituie un factor de urmărire și promovare a scopurilor și intereselor oportuniste politice, naționaliste sau rasiale. De o importanță majoră este condamnarea de către Biserică Ortodoxă a ereziei naționalismului și rezistivității în anul 1872, la Constantinopol. Orice ingerință în altă jurisdicție canonică prin instalarea de episcopi nedependenți de Biserică locală și de păstorie canonică de acolo pune în pericol unitatea Bisericii și contravine unor principii fundamentale ale eclesilogiei ortodoxe.

10. La fel de inacceptabilă și condamnată trebuie să fie considerată orice tentativă de rupere a unității Bisericii pe motivul păstrării obiceiurilor, datinilor și tradițiilor sau al pretenției apărării purității Ortodoxiei. După cum dă mărturie întreaga viață a Bisericilor Ortodoxe, diferențele în ceea ce privește obiceiurile și datinile nu împiedică comunitatea euharistică a Bisericilor Ortodoxe, în timp ce păstrarea credinței Ortodoxe curate se asigură prin instituția sinodală, care de la început a fost în Biserică instanța ultimă în materie de credință.

11. Împărtășim aceste gânduri despre unitatea Bisericii tuturor celor ce cred în Hristos, dar mai ales celor ce poartă numele de „credincioși ortodocși”. Cu acest mare prilej istoric ne exprimăm convingerea fermă că fără unitatea în credință, cult, sfințenia vieții, dar și în structura episcopală canonică a Bisericii, mărturia noastră în fața lumii contemporane nu este deloc posibilă și accesibilă omului de astăzi.

12. Pentru Biserică această unitate nu constituie un lux, ci un element constitutiv al existenței și mărturiei ei în lume. Unitatea Bisericii nu privește numai Biserică în sine însăși, ci și unitatea întregii umanități și a lumii întregi. După învățătura Sfântului Maxim Mărturisitorul, Biserica înfățișează ca într-o icoană și cuprinde în nuce întreaga creație, deoarece este trupul lui Hristos „Celui ce plinește toate întru toți” (Efes. 1, 23). Prin urmare, purtând de grijă și străduindu-ne cu zel sfânt pentru

unitatea Bisericii, avem în minte căutările mai adânci ale oamenilor pentru depășirea diferitelor dezbinări, contradicții, ciocniri conflictuale și războaie, setea de pace și colaborare a oamenilor și dorul lor după o societate în care toți să trăiască în armonie, îngăduindu-se unii pe alții în iubire, după îndemnul Apostolului (Efes. 4, 2). Astfel, unitatea Bisericii se oferă ca exemplu valabil pentru unitatea oamenilor, pentru acea unitate care să respecte specificul propriu fiecărei persoane și fiecărui popor într-o perioadă de evoluții și dezvoltări impetuoase ale diferitelor tendințe și forme de „globalizare”.

13. De aceea chemăm pe toți cei ce cred în Hristos să lucreze cu sărguință și neobosit pentru restabilirea unității pierdute a creștinilor, purtând dialog unii cu alții în duhul adevărului și al dragostei. Pe cei care aparțin Sfintei noastre Biserici Ortodoxe îi chemăm să rămână uniți în jurul episcopilor lor canonici, pururi aducându-și aminte cuvintele de Dumnezeu insuflate ale Sfântului Ignatie Teoforul: „unde este episcopul, acolo este și Biserica”.

14. Încă o dată vă încredințăm pe toți că noi, ca niște păstori responsabili și Întâistătători ai Bisericii lui Hristos, ne îngrijim fără dormitare pentru păstrarea ei și pentru împlinirea în lume și istorie a misiunii ei sacre, că luăm aminte la toată atenția la neli-niștile omului, la așteptările, dar și la temerile lui acum, la trecerea în cel de al III-lea mileniu după Hristos. Regulat întrunindu-ne, personal sau prin reprezentanții noștri, vrem să facem tot ce depinde de noi ca, asigurând și promovând unitatea neprețuită a Bisericii lui Hristos, pentru întreaga lume să devină înțeles, perceptibil și cât se poate de evident faptul

măntuirii: în Hristos și prin Biserică, Dumnezeu nu se află departe de om, ci, prezent și prezent în prezent. El este pentru toți „Emanuil” (Dumnezeu este cu noi).

15. Pe toți, pe cei de departe și pe cei de aproape, vă îmbrățișăm cu dragoste Domnului și Dumnezeu-lui nostru, Care S-a întrupat pentru mântuirea lumii și tuturor. Vă dorim și ne rugăm ca harul și mila Lui să se reverse din belșug peste toți.

O importantă vizită a unui militant pentru drepturile copilului

În zilele de 25—28 noiembrie a.c., Facultatea de Teologie din Sibiu a fost gazda cunoscutului militant pentru drepturile copilului nenăscut, dr. Antun Lisec din Croația. Aflat de mai bine de 3 săptămâni în țara noastră, dl. dr. Lisec a ținut să viziteze din nou Sibiu pentru a ne transmite un mesaj extrem de actual. În cele patru zile cât a stat în Sibiu, Domnia sa a susținut mai multe conferințe la Facultatea de Teologie și una la Spitalul Județean.

Mesajul central al dl. dr. Lisec s-a putut rezuma în cuvintele „Iubește copilul și lasă-l să trăiască”. S-ar putea întreba cineva: Chiar este nevoie să vină cineva să ne spună acest lucru? Oare nu știm noi să ne iubim copiii? Din nefer-

ricire, realitatea din țara noastră confirmă un răspuns pozitiv la aceste întrebări. Ne-am prea obișnuit cu ideea că suntem pe primul loc în Europa în ce privește numărul de pruncucideri (peste 1.000.000 pe an), că suntem cunoscuți în toată lumea pentru fenomenul „copiii străzii” sau că avem peste 100.000 de copii instituționalizați. Poporul român trăiește o dramă teribilă dar este prea puțin conștient de acest lucru. În zilele pe care le-a petrecut alături de noi la Sibiu, dl. doctor Lisec ne-a dovedit cu prisosință că trăiește cu intensitate această dramă a României. În cele ce urmează vom încerca

(Continuare în pag. a 7-a)
Asist. drd. DANIEL MIHOC

Anul 2001

(Urmare din pag. 1)

pământului cele de trebuință pentru hrana noastră cea de toate zilele.

Poate că niciodată rugăciunea nu este mai folositoare și mai fierbinte decât la cumpăna dintre ani, când de pe culmea timpului înălțăm cereri și mijlociri pentru noi, pentru Sf. Biserică și pentru întreaga creație. Căci toate au nevoie de harul și ajutorul lui Dumnezeu, iar omul ca și stăpân al creației are datorită sfântă de a o proteja și de a se ruga pentru ea Creatorului suprem.

Anul 2001, anul noului secol și al noului mileniu a intrat deja pe răbojul vremii și nădăjdum că va aduce din veșnicie adierea binecuvântării cerești și a păcii care covârșește toată mintea unei lumi însetate de pace și de adevăr. Se cuvine să ne rugăm lui Dumnezeu să „binecuvinteze cununa Anului Nou” ce a sosit cu pace, cu sănătate și cu mântuire și să ne străduim fiecare ca în anul an să fim mai buni, mai iertători, mai apropiați de Dumnezeu și între noi, mai rugători și mai iubitori de

podoaba și de cinstea Casei Domnului.

Se cuvine ca înarmați cu armele cele duhovnicești să pornim încrezători în lupta noastră cu răul și cu păcatul spre a deveni biruitori asupra lor și a ne prefăce în „făpturi noi”, așa cum ne este chemarea și menirea noastră.

Se cuvine ca în Noul An să cercetăm mai des Cuvântul Domnului și să ne adăpăm din izvorul cel viu și de viață dător al Evangheliei Mântuitorului Hristos, pentru a dobândi prin împreună lucrarea noastră cu tot binele „comoara cea neputată în ceruri”.

Făcând așa și lucrând așa încă din prima zi a Noului An, cu siguranță că „Anul nou cel care vine” ne va aduce pace și liniște și mai ales ne va hărăzi tuturor clipe de aleasă bucurie duhovnicească întru slujirea sf. noastre Biserici, a Patriei și a semenilor noștri. Fie ca anul mântuirii 2001 să fie un an binecuvântat iar noul mileniu al erei creștine în care am intrat să fie sub semnul păcii și al harului lui Dumnezeu Cel în Treime mărit și închinat.

La mulți ani!

În amintirea și spre pomenirea duhovniciei părintelui arhimandrit CLEOPA ILIE

Lacrimi de dor, pe cetini de gânduri

Înlăcrimat, Decembrie, ninge pe o geană de dor, sub o streșină de Sihăstrie, în tânguiri de clopote și buciune, țesând giulgiu din dalbe stele cerești, din mirifice ninsori, în însoțiri de îngeri și prohodiri mă-năstirești, celui ce rămâne în memoria ORTODOXIEI, LUMINĂ PURĂ înălțată întru smerire, părintelui duhovnic ILIE CLEOPA, fiindu-i pod de trecere de pe pământ în VEȘNICIE, albul drumului de nea, așternut de ceruri, țesut din strălucirile neimpătimirii, purității și probității morale, iubirii lui DUMNEZEU pe care a avut-o în suflet și a sporit-o printr-o neostenită dăruire.

Precum apele izvoarelor în munți, uneori domoale, alteori rezezi, dar întotdeauna limpezi, precum bolțile cerurilor, uneori senine, alteori brăzdate de fulgere, rostirile duhovniciei Sale, curg din înălțimi dumnezeiești spre sufletele noastre, uneori rezezi, de cele mai multe ori molcome, uneori line, alteori fulgerând spre risipirea înourărilor, înrouându-le cu lumina harului inepuizabilei IUBIRII spre continuă luminare și benefică rodire din neam în neam.

Afirmățiile: „a fost”, „va fi” nu pot cuprinde intensitatea, imensitatea și incandescenta rugului arderii întru dăruire și nemistuire a duhovniciei părintelui ILIE CLEOPA.

Gândind, vorbind, scriind despre dânsul, nu poți rămâne la marginile lui „a fost” sau „va fi”, putându-se afirma însă, părintele CLEOPA ESTE o LUMINĂ

PURĂ, ce nu poate rămâne sub bolțile cerești, nu se sfârșește nicicând ci le transcede, reîntorcându-se în clipe de comuniune harică la tainica CINĂ a gândurilor, sub bolțile cerești ale multor suflete.

Adevăratele comori, nepieritoare ale unui neam sunt VALORILE DUHOVNICEȘTI, nu cele evaluate în carate sau alte unități de măsură acordate materiei.

Comorile duhovnicești nu emit sunete metalice ori foșniri valorice trecătoare și nu au efigiile unor efemere chipuri.

În ele se află luminile, strălucirile darurilor Duhului Sfânt, având neștearsă efigie chipul IUBIRII jertfelnice al ÎMPĂRĂTULUI VIEȚII VEȘNICE — HRISTOS.

Valorile duhovnicești pot fi asemănată cu aluatul ce dospește frământătura și crește pâinea unui neam spre coacere în focul luminii jertfelnice din care se întrupează, se jertfește și învie CUVÂNTUL sub bolțile de har ale bisericilor străbune, într-o continuă dăruire în altarele sufletelelor.

Lumina pură a unui duhovnic, a trăirii HRISTOCENTRICE, a acestuia este dăruită tuturor de iubirea-i părintească, într-o continuă sporire, din grăuntele biblic al credinței în DUMNEZEU din care crește și se înalță ARBORELE MĂNTUIRII pe ale căror ramuri sunt sufletele ce le înalță și le susține spre dincolo de ceruri, spre marea, nerepetabila și inefabilă întâlnire cu „— PĂRIN-

TELE LUMINILOR — de la care vine toată darea cea bună și tot darul desăvârșit.”¹

Marile valori duhovnicești, le numim întru smerire. Daniil Sihastrul, Ioan Hozevitul, Dumitru Iubitorul de ÎNTELEPCIUNE, Ilie Eremitul, Constantin Binecuvântătorul și numirile valorilor duhovnicești vor continua din mila lui DUMNEZEU, cât va fi lumea, fără rostiri emfatică, fără sonorizări decibelică ori false rezonanțe, vor continua prin trăiri intense, mistuitoare, în DUHUL IUBIRII și ADEVĂRULUI.

Luminile duhovnicești ale neamului, candelă cerești ale ORTODOXIEI, în altarele inimilor, rămân nestinse străluciri în rostul și rostirea ancestrală.

Nu prin prisma smereniei poate fi numită duhovniceasca trăire a Părintelui CLEOPA ILIE — un strop de lumină — neexagerându-se cu nimic afirmându-se despre dânsul că este o LUMINĂ PURĂ în coroana de foc a ORTODOXIEI.

Perlele duhovnicești ale neamului, sunt bunurile întregii lumi pe pământ și în veșnicie, nu pot fi furate pentru că și-au dăruit luminile lor în lume și prin lume lui DUMNEZEU, nu pot fi împuținate, aflându-se într-o continuă sporire în sufletele și prin sufletele semenilor.

Părintele DUMITRU STĂNILOAE, Părintele CLEOPA ILIE, ca existențe trupești, nu mai sunt în viața pământească însă luminile sufletelor lor, coloane infinite, stâlpi neclintii ai

ORTODOXIEI, ne veghează, ne ocrotesc și ne călăuzesc în înaintarea noastră spre DUMNEZEU.

Anin în bradul de CRĂCIUN lacrimile celor ce l-au știut, cunoscut ori auzit pe Părintele CLEOPA, celor ce au primit cu bucurie îndrumările și binecuvântările duhovniciei sale și lacrimile aninate devin globuri de doruri pe cetini de gânduri și văd în oglizile lor chipul smereniei sale ale cărui graiuri și priviri ne îndeamnă a stăruii în sfințele ostenele ale desăvârșirii în înaintarea spre PORȚILE RAIULUI.

De ce numai până acolo?

Ne dă răspunsul părinteasca-i jertfelnică iubire întru neclintită nădejde.

— Fiindcă dincolo de ele (de PORȚILE RAIULUI) ne va trece îndurările MAICII DOMNULUI, mâinile-I rugătoare, mijlocitoare, ne vor călăuzi, ne vor duce înaintea lui DUMNEZEU.

Ne închinăm ÎMPĂRĂTULUI CERESC, MĂNGĂIETORULUI, DUHULUI IUBIRII, PĂRINTELUI LUMINILOR, prezent în CUVÂNT, SFINTEI TREIMI prezente în rugăciunile, îndrumările și binecuvântările Părintelui duhovnic ILIE CLEOPA și spunem împreună cu dânsul, așa să fie!, AMIN!

Pr. COSTICĂ MOROIANU

1. Sf. Ioan Gură de Aur — rugăciunea amvonului în dumnezeiasca liturghie — Liturghier — Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București — 1974, pag. 141.

Moment aniversar

Împlinirea a trei decenii de la hirotonirea întru arhieru a Î.P.S. dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Transilvaniei

Miercuri, 27 decembrie 2000 — a treia zi de Crăciun și Praznicul Sfântului Arhidiacon Ștefan, într-o atmosferă de bucurie duhovnicească, s-a sărbătorit, la mănăstirea „Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus, împlinirea a trei decenii de la hirotonirea întru arhieru a Î.P.S. Antonie, mitropolitul Transilvaniei.

Evenimentul s-a derulat în continuarea Sfintei Liturghii, oficiată în noua biserică a mănăstirii, cu participarea P.S. Visarion Rășinăreanu, episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, a membrilor Permanenței Consiliului Eparhial, a decanilor facultăților de Teologie din Sibiu și Oradea, a viețuitorilor așezământului monahal și a credincioșilor, care au cercetat în ziua respectivă Sfânta Mănaștere.

P.S. Episcop vicar Visarion a omagiat personalitatea Î.P.S. Sale, marcând principalele momente ale slujirii ca arhieru a întâistătorului Mitropoliei Transilvaniei.

Astfel, P.S. Sa a subliniat vrednicia cu care sărbătoritul a purtat agendele sectorului Relații externe bisericesti, în calitate de episcop vicar patriarhal, în vremea păstoririi patriarhului de pioasă amintire Justinian Marina, de la a cărua naștere tocmai se împlinește un secol și a succesorului acestuia, patriarhul Justin Moisescu. Tot în această etapă s-a circumscris și onorarea, timp de doi ani, a funcției de rector al Institutului Teologic Universitar din București. A urmat apoi slujirea ca episcop al Buzăului, între decembrie 1979 și februarie 1982, cu refacerea bisericilor și monumentelor eclesiale din eparhie, afectate grav de cutremurul din 1977.

Partea cea mai importantă a lucrării pastoral-misionare a Î.P.S. Sale este desigur, etapa actuală, a conducerii destinelor Mitropoliei Transilvaniei. Este mai presus de orice îndoială că Î.P.S. Sa a continuat și sporit în demnitate și împliniri, marea responsabilitate de părinte duhovnicesc a românilor de pe plaiurile transilvănene. Realizări remarcabile pot fi menționate pe toate planurile: pastoral-misionar, teologic, cultural, administrativ-gospodăresc.

Demn de remarcat este climatul de ordine și disciplină a clerului, implicarea slujitorilor Bisericii în lucrarea de construire și renovare a locașurilor de închinăciune (numai în municipiul Sibiu se află în

curs de construire 7 noi biserici, dintre care unele în faza finală), sprijinirea și inițierea de către ei a unor acțiuni caritabile, etc.

Ca realizare personală de excepție a Î.P.S. Sale se înscrie desigur construirea incintei mănăstirii „Brâncoveanu” de la Sâmbăta, lucrare ce a transformat așezământul mănăstiresc într-o adevărată lavră a Ortodoxiei transilvănene. Când se va încheia și construirea Academiei duhovnicești din imediata vecinătate a incintei mănăstirii, se va putea concretiza acea năzuință de care a fost însuflețit și mitropolitul Nicolae Bălan, de a face din mănăstirea Brâncoveanu un centru de cercetare teologică, și de nevoiuță și zidire duhovnicească.

Pe plan teologic, literar și cultural, sunt de reținut cele peste 30 de volume publicate de Î.P.S. Sa, ca și cele peste 350 de articole și studii publicate în țară și străinătate.

Prea Sfințitul Episcop vicar Visarion a punctat și alte aspecte ale activității Î.P.S. Sale, precum remarcabila implicare în mișcarea ecumenică din această perioadă de trei decenii.

Un cuvânt de fiască ascultare, dragoste și recunoștință față de Î.P.S. Sa a rostit și Prea Cuviosul Părinte Stareț Ilarion Urs.

În final, a luat cuvântul Î.P.S. Mitropolit Antonie, mulțumind lui Dumnezeu pentru darurile hărăzite și pentru ocrotirea și întărirea de care s-a bucurat.

Rememorând șirul anilor care s-au scurs de la hirotonirea ca arhieru, Î.P.S. Sa a dat expresie satisfacției de a fi putut sluji, cu dăruire Biserica și poporul drept credincios, în cea mai mare parte a acestei perioade, în condiții de restricții și adversitate din partea regimului ateu de tristă amintire.

Momentele de încercare prin care trece, ca urmare a deteriorării stării de sănătate, Î.P.S. Sa le-a primit fără de cârtire, încredințat că fiecare om are datoria să-și poarte crucea, și să fie răbdător, urmând pilda Mântuitorului Hristos, care s-a jertfit pentru noi și care s-a împovărat cu păcatele și neputințele noastre.

Toți cei prezenți la Sfânta Liturghie au dat expresie sentimentelor lor de dragoste fidelă și de respect față de Î.P.S. Sa, cântând „Mulți ani trăiască”.

A urmat apoi, într-un cerc foarte restrâns, o agapă.

Pr. prof. D. ABRUDAN

Martirajul protopopului Aurel Munteanu

— La 60 de ani de la asasinarea sa —

În desfășurarea evenimentelor istorice pe pământul românesc al Transilvaniei, nu întotdeauna liniștite, ci adesea pline de zbucium, preoțimea românească s-a dovedit a fi aceea care a ținut mereu trează, în sufletele păstoritorilor, credința în Dumnezeu și dragostea față de pământul strămoșesc. Preoții s-au identificat întru totul cu năzuințele credincioșilor, le-au împărtășit toate necazurile și suferințele ajungând uneori la jertfa supremă.

S-au împlinit recent 60 de ani de la rușinosul dictat de la Viena când o parte din Transilvania de nord a fost cedată Ungariei. Anul 1940 a însemnat o prigoană barbară pentru populația românească din partea ocupanților unguri. Cruzimile, omorările, vandalismele, distrugerile au fost armele — civilizatorilor — care au pângărit pământul sfânt al patriei. Barbaria a cuprins tot teritoriul Transilvaniei de nord. Au fost ucși preoți și țărani. Pe unii i-au spânzurat de crucile bisericilor. Mii de intelectuali și țărani au fost trimiși peste graniță cu vagoane de vite plumbuite. Au fost evacuate sate românești, au fost închise școli, pângărite bisericile românilor. Au fost ucși copii din leagăn, fapte incredibile, fără pereche pentru istorie. Aceasta a

fost opera civilizatoare a ocupanților horthyști în teritoriul cedat prin Dictatul de la Viena.

Un exemplu concludent în acest sens este martirajul protopopului Aurel Munteanu ucis mișelește, la 10 septembrie 1940 de către o bandă de asasini horthyști, în văzul mulțimii adunate la târgul săptămânal din Huedin. Evocarea personalității lui, aducerea acestor evenimente în actualitate este un imperativ moral-creștin.

Protopopul Aurel Munteanu a văzut lumina zilei la 2 mai 1882 în comuna Merghindeal — județul Sibiu. Școala primară a făcut-o în comuna natală iar clasele liceale le-a făcut la Sibiu. După absolvirea studiilor liceale, a urmat Institutul Teologic Andreian (1903—1906). A funcționat ca învățător în satul natal. În 1907, a fost ales preot în comuna Valea Drăganului, jud. Cluj, unde a păstorit până în 1923, când a fost ales protopop al Protopopiatului nou înființat cu sediul la Huedin.

Pentru a fi cât mai bine pregătit spre a-i putea ajuta pe români s-a înscris la Facultatea de Drept din Cluj, luându-și examenele în primii doi ani, iar restul n-a mai putut continua din cauza războiului și a deportării sale.

Popularitatea preotului Aurel Munteanu era atât

de mare printre moși, încât pentru cel dintâi Parlament a României întregite, în vara anului 1918 a fost ales deputat în circumscripția electorală Sebeșul Mare. Pe linie bisericească a fost deosebit de apreciat de episcopul Nicolae Ivan. În 1921 este deputat în circumscripția electorală Căpâlna Mare, pentru Adunarea eparhială. În 1921 episcopul Nicolae Ivan l-a distins cu brâu roșu. A zidit biserica din plin centrul orașului Huedin, care s-a sfințit în 14 octombrie 1934. Drept răsplată și recunoștință pentru merite deosebite episcopul Nicolae Ivan i-a conferit protopopului Aurel Munteanu crucea pe care a purtat-o el ca arhimandrit.

Deosebit de valoroasă este contribuția protopopului Aurel Munteanu la ridicarea nivelului cultural și economic al românilor moși din Huedin și din jur. În timpul erei maghiare n-a existat în Huedin nici o instituție românească. După venirea protopopului Aurel Munteanu s-au înființat un gimnaziu, o școală de arte și meserii, o școală primară cu nouă cadre didactice și o grădiniță de copii. Sub conducerea sa au apărut gazetele „Sfătorul” și „Huedinul”. A mai înființat Banca Populară „Fântânele” și cooperativa „Horia”.

Ca un vașnic apărător al moșilor și al pământului

străbun, l-a găsit la datorie odiosul dictat de la Viena din 30 august 1940. A rămas pe loc, stâncă în mijlocul furtunii, când trupele de honvezi și bandele de derbedei restaurau teroarea maghiară în Ardealul românesc. Ziua de 10 septembrie 1940, „Marția cea neagră”, devine pentru protopopul Aurel Munteanu, ziua muceniciei, ziua în care a fost asasinat în chip barbar, în centrul urbei căreia i-a dăruit întreaga sa viață și iubire creștină.

Tocmai atunci era la o înmormântare. Argații „sfintei coroane” l-au sechestrați și schingiuit 4 ore în șir. L-au lovit cu ciomege, i-au smuls barba, i-au jupuit pielea de pe cap și apoi unul din cei doisprezece ucigași, ca să se convingă că l-au răpus, i-a vârat un par în gură, scoțându-l prin ceafă. Trupul lui sfârtecat de bestii, a zăcut multă vreme la o margine de șant.

Moartea protopopului Aurel Munteanu este moarte de mucenic căzut la datorie. El trebuie pus în galeria oamenilor aleși, pe care Biserica și istoria nu trebuie să-i uite. Rămășițele pământești ale mucenicului protopop Aurel Munteanu au fost strămutate în

(Continuare în pag. a 5-a)

Preot EUGEN GOIA —
Sohodol, Țara Moșilor

Între confesionalism și obiectivitate în scrierea istoriei bisericești

Încă de pe vremea strămoșilor noștri romani se cerea ca istoria „să nu îndrăznească a scrie nimic fals, neadevărat, dar nici să îndrăznească a nu scrie nimic din ceea ce e adevărat” (Ne quid falsi audeat, ne quid veri non audeat historia) (Cicero, *De oratore*, II, 15). Sintagma vizează sarcina obiectivității scrisului istoric. Dacă această sarcină stă în fața tuturor istoricilor, ea se cere urmată, cu deosebire, în scrierea istoriei bisericești în care scrisul vizează credința religioasă, în speță credința creștină, așa cum a fost trăită și realizată de-a lungul secolelor. Istoricul bisericesc este chemat să se desprindă de confesionalism, de sentimentele, atât de firește, ale atașamentului său față de confesiunea pe care o mărturisește, spre a înfățișa **faptul istoric**, așa cum s-a petrecut. Firește, lucrul acesta e destul de greu, dar numai în măsura în care istoricul reușește să se ridice deasupra pasiunii confesionale, scrisul său poate fi numit istoric. E trist că în loc de a se căuta apropierea dintre confesiunile creștine și punctele de credință care le unesc, istoricii de profesiune sau diletanți, mai ales, scriu lucruri și comentarii care uimesc atât prin falsul și netemeinicia lor, cât și prin ura și reaua credință care emană din astfel de scrieri.

Socotim că este necesară lămurirea unor termeni bisericești și a unor fapte istorice nu în de-a-juns de bine înțelese, conducându-ne după un vechi adagiul latin care spune: „in necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus autem caritas”, ceea ce în traducere liberă ar suna așa: „în lucrurile trebuincioase e nevoie de unire, în cele îndoielnice, de libertate, în toate însă de iubire”.

Pentru început, socotim că este necesar să se cunoască sensul cuvintelor **ortodox** și **catolic**, **protestant** și **neoprotestant**, deoarece sensul unora dintre acestea a evoluat în cursul secolelor. Confuzia, voită sau nu, în-

tre sensul actual și cel original al acestor cuvinte poate duce la concepții false.

Se știe că, de la începutul secolelor de unsprezece secole, Biserica creștină a fost una și nedespărțită în toată lumea cunoscută atunci. Cu toate numeroasele schisme și erezii, unitatea Bisericii a fost păstrată. În focul luptelor cu ereziile, s-a cristalizat acel tezaur al credinței creștine, **Simbolul credinței**, numit și niceo-constantinopolitan, deoarece la sinoadele ecumenice din aceste două orașe (Niceea, 325; Constantinopol, 381) și-a primit forma deplină. Schisma de la 1054 a fost determinată de o serie de factori, între care un loc deosebit îl ocupă scindarea imperiului roman în două, cel de Răsărit - unde domina limba greacă, limba Noului Testament și a unora dintre Sfinții Părinți din „epoca de aur” a Bisericii - și unul de Apus, unde predomina limba latină (alături de cea greacă), limba unora dintre Sfinții Părinți Apuseni. Trebuie avută în vedere și situația politică a celor două imperii. Cel de Răsărit avea să sufere stăpânirea unor invadatori arabi, perși sfârșind cu otomanii care, pășind în Europa (1071), vor ajunge să supună pe rând popoarele din Răsăritul și Centrul Europei. Aceste popoare vor ajunge să trăiască în condiții de robie. În acest timp, popoarele din Apus, cu luptele ce se dădeau între statele ce luau atunci ființă, inclusiv Statul papal, au cunoscut o dezvoltare aparte, care a condus la apariția Reformei religioase din secolul al XVI-lea (precedată de câțiva prererformatori), din care s-au născut curentele religioase din secolul al XIX-lea și următorul, cunoscute sub numele de neoprotestant. Astfel, „Cămașă lui Hristos”, - simbolizând Biserica, pe care răstignitorii - nu îndrăznit să o sfășie, ci au tras sorti a cui să fie, a fost sfășiată cumplit de creștini, spre

(Continuare în pag. a 5-a)

Pr. prof. Dr. GHEORGHE LIȚIU

Ecclesia Domestica

După cum este binecunoscut în Ortodoxie, icoana are un loc special în sufletele credincioșilor, în Biserica, în casele lor. Rolul icoanelor și poziția credincioșilor față de ele este descoperit în mod semnificativ și în casa acestora. În Tradiția ortodoxă, cum se știe, se găsesc icoane în toate casele, și de cele mai multe ori, nu doar în casă, în general, ci chiar în fiecare cameră. Icoanele sunt fixate pe pereți în direcția răsăritului. Nu departe de acel loc, credinciosul are un colț unde ține aprinsă o candelă, o lumânare, unde păstrează Biblia, cărți de rugăciuni, tămâie, agheazmă și alte lucruri legate de viața spirituală.

În fiecare dimineață și seară, sau și la alte momente potrivit rânduielii personale a fiecăruia, credinciosul vine în fața altarului domestic și se roagă, aprinde o candelă, face metanii, etc. Această practică este ca o extensiune a Sf. Liturghii în viața obișnuită a omului, ca o liturghie după Liturghie. Mulți oameni au acasă, așa cum se află și în Biserica, un perete întreg de icoane. Acest lucru scoate în evidență rolul comunitar al icoanei. În mica biserică de acasă, omul devine un preot, un celebrant, un liturg de dimensiune universală, în mijlocul creației, deoarece oriunde e Biserica, acolo e centrul. Potrivit vechii tradiții creștine, bisericile erau mereu zidite în mijlocul satului, al orașului, de obicei pe o colină, după modelul plasării templului din Ierusalim pe Muntele Sion. Și chiar dacă cu timpul, pentru motive administrative sau de alt ordin bisericile n-au mai stat în centru ci la margine, sau chiar afară din cetate, acest lucru n-a fost regula. Spiritual și simbolic Biserica este totuși și oricând în centru, pentru că viața credincioșilor gravitează în jurul ei.

Așadar, **Ecclesia domestica**, fiind o prelungire a Bisericii, iar credinciosul un celebrant al liturghiei de după Liturghie, este înțeleasă ca înscriind pe credincios într-o poziție adecvată în fața lui Dumnezeu.

În contextul devoțiunii pentru icoană, trebuie menționat că mulți credincioși obișnuiesc

să păstreze icoane în buzunar, în portofele, poșete și alte locuri, pentru a fi la îndemână în caz de nevoie de rugăciune, pentru protecție și ajutor, ca semn eclesial de integrare în comuniune.

Există un obicei vechi și puternic în Tradiția ortodoxă potrivit căruia atunci când se naște un copil, părinții îi dau numele unui sfânt din calendarul Bisericii. De aceea este ușor de găsit în casele oamenilor icoane cu sfinții ce au îmbrumutat numele lor celor din familie, sau cu sfinții ce au dat nume altor membri de familie, ce au trăit înainte ca strămoși, rude, prieteni etc. Persoana de pe icoană, în acest caz, este patronul spiritual al persoanei din familie ce poartă același nume cu sfântul. Pentru acest motiv ziua numelui este sărbătorită mai mult decât data nașterii. Unele nume sunt atât de populare în unele țări ortodoxe că data celebrării unui sfânt - de exemplu Sf. Gheorghe - arată aproape ca o sărbătoare națională.

În legătură cu evlavia pentru icoane și cu celebrarea sfinților după ziua onomastică a lor trebuie amintit aici și cultul morților, foarte dezvoltat în Biserica ortodoxă.

În ziua celebrării numelui unui sfânt, credincioșii ce au în familie morți cu numele aceluși sfânt vin la Biserica cu daruri speciale pentru parastase în memoria celor plecați. După slujbă apoi, ei împărtășesc ofrandele cu cei prezenți. În multe locuri memorialul este continuat acasă unde alți oameni sunt invitați la o masă memorială binecuvântată de preotul ce săvârșește mai întâi un serviciu religios de pomenire. Această lucrare de caritate se face și la cimitire.

Acest mod de a fi în viața spirituală este strâns legat de folosirea icoanelor și evlavia pentru ele. Practica menționată este una din implicațiile icoanelor în experiența spirituală a omului. Acesta e modul în care credincioșii - icoane vii - trăiesc icoana în viața zilnică în puternică și permanentă solidaritate și comuniune reciprocă.

De fapt, cuvântul „icoană” înseamnă și sugerează comuniunea. „Icoana” este chip, asemănare, reprezentare, model, arhetip. Cuvântul este însă legat de verbul „eiko”, ce înseamnă a ceda, a face loc, a se retrage, a se supune, a urma, a oferi, a permite. În toate aceste sensuri ideea de comuniune e prezentă. O imagine, un chip, o asemănare este legată de realitatea pe care o reflectă. De asemenea a ceda, a urma, a se supune etc., toate acestea presupun o altă persoană. Cu alte cuvinte icoana e o verigă de legătură prin care credinciosul intră în comuniune cu realitatea, persoana pe care icoana o indică.

În acest context, mai ales însă considerând rolul liturgic și sacramental, cel de comuniune al icoanelor se înțelege de ce în venerația lor credincioșii sărută icoanele. Faptul în sine arată importanța deosebită a lor pentru credincioși. Când se roagă, aceștia îngunchează în fața icoanelor câtă vreme Hristos, prototipul lor e prezent în ele. Acest tip de evlavie rezidă în profunzimea învățăturii despre icoane elaborate de Biserica și predate membrilor ei. Și chiar dacă se găsesc credincioși care nu știu să explice sensurile icoanei așa cum Biserica o face, aceasta nu împietăzește cu nimic asupra valorii lor deoarece valoarea unui lucru nu constă necesarmente în abilitatea de a-l explica. În plus, venerarea icoanei e un act de credință și cel ce nu știe să explice icoana, o venerază totuși în baza apartenenței sale la Biserica ce a inițiat și fundamentat această practică.

Gesturile, semnele de care este însoțită venerarea icoanelor nu apar ciudate celor ce fac parte din familia cinstitorilor lor. Ele, gesturile, sunt o expresie a puterii și autenticității implicării credincioșilor în viața Bisericii, a teazaurului spiritual al acesteia, o expresie a trăirii de către ei în mod autentic a misterului credinței creștine.

Prin această venerare, icoana ajută omul și-l însoțește în procesul și pe drumul devenirii asemenea lui Hristos, al devenirii unui Hristos. Ea ajută pe cel ce crede să-și modeleze chipul interior după forma lui Hristos, câtă vreme, dincolo de orice în icoană se află prototipul Hristic. În acest proces continuu de modelare a ființei interioare rezidă scopul suprem al Sf. Liturghii, al oricărui serviciu divin; în acest sens deci, sfinții sunt intermediari pentru că ei sunt oameni și au trecut prin experiența păcatului. Și dacă ei l-au depășit, acesta dă curaj și credinciosului să porceadă la drumul autodepășirii. Sfinții ne transmit mesajul esențial că sfințenia vieții, așa cum au înțeles-o ei, urmarea lui Hristos este posibilă.

Pr. Dr. THEODOR DAMIAN

(Urmare din pag. 1)

(Andrutos H., *Dogmatica*, trad. de D. Stăniloae, Sibiu, 1930, p. 58).

Cei din grupa religios-morală caută condițiile de reflectare și de primire a luminii Aceluia, care este lumina și viața noastră. „Dragostea lui Dumnezeu s-a arătat către noi, că pe Fiul său... l-a trimis în lume, ca prin el viața să avem”. „În el avem viață - a zis Ap. Pavel în Areopag - în el ne mișcăm și suntem, precum au spus și unii dintre poezii voștri” (Fapte 17, 28). Prin însăși originea sufletului său, omul zidit fiind după chipul și asemănarea lui Dumnezeu (Sirah 17, 3), cu toată ființa sa, tinde spre Dumnezeu, ca o scântie care tinde spre cer.

Concepția creștinismului, despre scopul omului, este exprimată cu claritate, de Fer. Augustin, prin cuvintele: „Fecisti nos ad Te, Domine, et inquietum est cor nostrum, donec requiescat in Te!” (= Ne-ai făcut spre Tine, Doamne, și neliniștită - adică nefericită - este inima noastră, până când se va odihni în Tine!) (Confesiuni, cartea I, cap. 1). Noi tindem cu dragoste spre Dumnezeu și numai în măsura în care realizăm această tendință, ajungem să fim fericiți. Fericirea omului este condiționată de perfecțiunea lui internă, dovedită prin dragostea față de Dumnezeu și prin slujirea lui Dumnezeu de către om.

Simțul religios nealterat presupune ideea adevărată despre religie și despre pronia cerească, adică purtarea de grijă a lui Dumnezeu față de lume și - implicit - față de om, coroana creațiunii sale. Dacă religionea este legătura omului cu Dumnezeu, prin rugăciune omul tinde să intre în legătură vie cu Dumnezeu. „Domnul este aproape de toți cei ce îl cheamă, de toți cei ce-l strigă din toată inima. El plinește voiele celor ce se tem de El, aude strigătul lor și-i mântuiește. Domnul păzește pe toți cei ce-l iubesc...” (Psalm 146, 18-20).

Prin pronia sa, Dumnezeu păstrează creațiunea sa. Pe fiecare om îl îndreaptă spre scopul destinat al său, prin susținerea bineului și împiedicarea răului, transformând în bine consecințele răului și prin altele necunoscute și neînțelese de noi oamenii. Domnul Hristos a mărturisit despre această activitate providențială, prin cuvintele: „Tatăl meu până acum lucrează, și eu lucrez” (Ioan 5, 17), Dumnezeu fiind izvorul și sprijinitorul a toată existența.

În mod vizibil, Dumnezeu asistă în lume, cu putere de viață și lumină. A asistat Dumnezeu în lume, chiar și atunci când marele întuneric al răului a învăluit lumea (Svetlov P., *Învățătura creștină în expunere apologetică*, trad. de Bejan S. și Tomescu C., vol. I, Chișinău, 1935, p. 544). Dumnezeu, mai pre-

Cugetare creștinească

sus de spațiu, este pretutindenea prezent. El cel veșnic, afară de timp, este prezent în toate momentele timpului. După cum arbele de pe malul fluviului coexistă cu apele, fără să curgă cu ele, tot așa și veșnicia coexistă cu momentele succesive ale timpului.

În desfășurarea timpului, toate se schimbă și curg (panta rei - a afirmat Heraclit); singur Dumnezeu nu e supus schimbării. Dumnezeu nu are o istorie a vreunei dezvoltări sau a unui progres al său. După cuvântul psalmistului: „Tu același ești și anii tăi nu se vor sfârși” (Psalm 102, 28). Dumnezeu este principul devenirii și al schimbării din lumea mărginită; Dumnezeu însă rămâne totdeauna același. Dacă Dumnezeu se arată ca favorabil, față de cel bun și ca nefavorabil față de cel rău, acestea nu se referă la Dumnezeu, ci la om. Omul se prezintă în respectivele stări față de Divinitate și - ca urmare - el este vrednic de iubire, respectiv de dezaprobare. La fel stau lucrurile și cu lumina, care este mereu aceeași, dar cu efecte diferite, după cum ochiul este sănătos sau bolnav. Dumnezeu rămâne același în hotărârile și făgăduințele sale. Nu se împlinesc proorociile exprimate condiționat, datorită comportării incorecte a oamenilor, dar nu din voia lui Dumnezeu. La Dumnezeu au fost prevăzute toate stările de lucruri, ce aveau să se desfășoare în viața oamenilor.

Deplin cunoscător al sufletului omenesc, Domnul Hristos a sesizat, că la temelie tuturor aspirațiilor și al sârguințelor omenesci stă dorința tainică după condițiile de mulțumire cât mai deplină, adică după fericire. Aceasta l-a determinat pe Iisus să-și arate recunoștința față de mulțimile care l-au urmat pe Muntele fericirilor și să le satisfacă năzuința lor tainică după fericire. Rețeta oferită de Iisus este cuprinsă în cele nouă sentințe, numite fericiri, pe care Biserica le pune la inima credincioșilor la fiecare Sf. Liturghie. De împlinirea recomandărilor făcute prin aceste sentințe depinde fericirea în veacul de acum și în cele ce va să vină. Hristos le-a dorit fericire tuturor celor cu credință într-Însul și împlinitori ai îndemnelor Evangheliei sale.

La sfârșit de an 2000, care va să încheie veacul al XX-lea și mileniul al II-lea al erei creștine, pare-se că lumea se întreabă - mai mult decât în anii precedenți - ce îi va fi hărăzit la finele acestui mileniu și la trecerea în mileniul al III-lea. A fost prea frecvent repetată întrebarea emisă de scriitorul francez, Malraux (n. 1901), de pe poziție de necredință, dacă mileniul al III-lea va fi al credinței în Dumnezeu sau nu va fi deloc. Spre

a da un răspuns cât mai plauzibil, ne vine în sprijin istoria ca dascăl competent al vieții (= istoria est magister vitae). Cunoașterea trecutului înlesnește analiza prezentului și apoi desprinderea liniilor diriguitoare pentru viitor.

Din sondajele de opinii, făcute în țara noastră, a reieșit că Biserica și Armata se bucură de cele mai favorabile aprecieri.

Pe plan internațional s-a realizat un sondaj, în 60 de țări, care a avut ca scop și constatarea importanței pe care Divinitatea o are în viața de familie a națiunilor. Calculul s-a făcut pe o scară de la 1 la 10, între „deloc important” și „foarte important”. Pe baza opiniilor exprimate, națiunile: română cu 8,9 și americană cu 8,5, s-au situat în frunte. Reiese deci, că pentru Români, rolul divinității, în viața de toate zilele, este foarte important (ziarul „Adevărul”, din 29-XII-1999, p. 15).

Este de netăgăduit, că în condițiile de lipsuri și grele încercări ale veacului care se va încheia la finele anului 2000, creștinii bine credincioși din țara noastră și-au găsit cea mai bună liniște sufletească, în ambianța serviciilor din locașurile de închinare.

S-a remarcat afluența mereu crescândă a pelerinilor la zilele de hram ale așezămintelor monahale. De la mii și zeci de mii, s-a depășit și suta de mii de pelerini la unele mănăstiri.

Pășirea în astfel de condiții, în primul an al celui de al treilea mileniu de la nașterea lui Hristos, ne îndreptățește să fim optimiști. În anii zbuciumați ai istoriei, Dumnezeu a vegheat asupra Bisericii sale și a ajutat-o să învingă marile furtuni ce i-au stat în cale. Cu putere s-a străduit comunismul ateu să-l scoată pe Dumnezeu din viața poporului, fără a-și fi atins scopul propus. Cu tălc s-a pus întrebară, dacă nu-și vor putea realiza acest obiectiv, în mileniul următor. Diavoli alungați din cei îndrăciți, nu renunță la silințele lor împotriva împărăției lui Dumnezeu; ei sunt gata să încerce din nou, cu forțe sporite, același obiectiv. Pentru cei ce au trăit în anii comunismului, întunericul ateu le-a fost o lecție suficientă, spre a se feri de a-l retrăi, ca să nu fie rătăcirea de a doua mai rea decât prima.

La miezonoptica de la cumpăna dintre ani, protopopul zonei de sud a județului Alba, le făcea păsătorii săi urarea tradițională, desprinsă din acea zonă: pace-n lume, mană-n câmp și sănătate. Se cuvine, ca la început de an, să-l rugăm pe Părintele luminilor, de la care vine toată darea cea bună și tot darul cel desăvârșit (Iacob 1, 17), să verse din harul său asupra obștei binecredincioșilor săi ca „să se măntuiască și la cunoștința adevărului să vină” (I Tim. 2, 4).

VICTOR TORDĂȘIANU s-a născut în ziua de 18 martie 1860 în localitatea Ilia Mureșană, comună situată pe malul Mureșului, în apropierea orașului Deva.

A fost fiul lui AMOS TORDĂȘIANU, avocat și jude, care la 3/15 mai 1848, în calitate de „cancelist din Ofenbaia”, reprezintă, alături de AVRAM IANCU, ION BUTEANU, ION PAȚIȚĂ și alții, pe Moșii din Apusenii. Coleg de școală și de facultate, la Cluj, cu AVRAM IANCU, AMOS TORDĂȘIANU, îl ajută pe acesta, să evite un atentat, pus la cale de cei ce voiau să-l externeze. Participă la revoluția din 1848 în calitate de „tribun” al oștilor lui Avram Iancu, iar în 14 octombrie 1848, ca pretor, a înfăptuit în județul Alba, „cea dintâi reformă agrară în Ardeal”. Ca reprezentant al românilor, în adunarea județeană din Deva din 1836, el apără „dreptul limbii române”, („Cartea de Aur”, vol. II de Teodor Păcățianu), atitudine ce i-a atras ura prefectului ungar care l-a otrăvit.

Rămășă singură, fără avere, Ecaterina Lupșa, văduva lui Amos Tordășianu, împreună cu cei 4 copii minori dintre care Victor avea atunci numai 3 ani, a cunoscut toate tribulațiile unei strivitoare sărăcii.

În astfel de condiții Victor Tordășianu absolvă școala satească. Dornic de învățătură, dărz și curajos, depășește dificultățile unei adolescențe și tinereți pline de privațiuni, își ia bacalaureatul la liceul din Alba Iulia și apoi absolvă seminarul teologic din Sibiu.

Ajuns în mediul sibian, deja în calitate de seminarist, dar în special ca funcționar consistorial, începe să cunoască și să aprecieze munca și aspirațiile meseriașilor români, pe care îi considera, după cum se exprima chiar el: „tovarășii mei de muncă”, oameni de

omenie „care își agonisesc cu sudoarea frunții lor pâinea amară”.

Atunci când în fața lui se deschideau porțile maturității, Victor Tordășianu, personalitate plină de generozitate și omenie, își încheia obiectivele vieții în dragostea față de cei lipsiți și în patriotism înflăcărat.

Lucid cunoscător al necesităților economice naționale, dotat cu o sensibilitate înțelegere față de aspirațiile profesionale ale țărânimii sărace și ale meseriașilor români din Transilvania, și-a orientat toată activitatea, atât ca președinte al Reuniunii sodalilor români din Sibiu, cât și ca exponent al altor funcții sociale pe care le-a deținut, spre crearea și consolidarea condițiilor economice și culturale de afirmare profesională și națională a elementului românesc.

Dintre funcțiile sociale pe care le-a deținut amintim: Președintele Reuniunii Sodalilor din Sibiu; Secretar al Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu; Președinte onorabil al Sindicatului industriștilor și comercianților români din Sibiu, membru onorabil al Societății Româna Jună din Viena; membru al Reuniunii meseriașilor din Blaj; Director al Reuniunii de înmormântare din Sibiu.

De profesie Victor Em. Tordășianu a fost executor arhidiecezan la Mitropolia din Sibiu.

Întreaga perioadă de activitate, desfășurată între anii 1887—1920, reflectă preocuparea lui V. Tordășianu de realizarea operei de organizare și emancipare socială, economică și culturală a meseriașilor din Transilvania. În acest sens: — este delegat al cercului electoral Vințul de Jos, la conferința electorală a Partidei naționale din Ungaria și Transilvania (mai 1877); — salvează și trimite Aca-

IN MEMORIAM

Victor Emanuel Tordășianu

— 80 de ani de la moartea sa —

demiei Române din București, prin filieră clandestină, acte de valoare istorică pentru românii din Transilvania; organizează: intriniri agricole, expoziții de vite cunute, cursuri de pomicultură, prelegeri pe teme de agronomie, distribuiri și împrumuturi gratuite de materiale și unelte agricole; inițiază și contribuie la înființarea unor organisme de credit, de profil rural-agricol.

Din anul 1897 este președintele Reuniunii sodalilor români din Sibiu, instituție pe care o dezvoltă și consolidează prin atragerea fiilor de țărani români la meserii. Totodată a căutat ca Reuniunea să devină o posibilitate reală pentru ridicarea țărânimii române sărace, ca și un sprijin material și moral pentru consolidarea organizatorică și profesională a firavelor începuturi mestegărești din Sibiu.

Una din primele măsuri organizatorice luate de Victor Tordășianu a fost alegerea unei insigne pentru membrii Reuniunii.

Comisia instituită în vederea realizării acestei măsuri, la data de 22 septembrie 1897, prezintă Comitetului o serie de modele din care a fost ales cel care se prezenta potrivit protocolului din 7 octombrie 1897, astfel: „Pielea albastră și roșie iar ciucuri de aur, la mijloc cu medalion de bronz cu inscripția pe margine „Reuniunea Sodalilor Români din Sibiu, iar la mijlocul medaliei două mâini împreunate”. (ASS ARMRS vol. I/111).

Simbolul mâinilor împreunate exprimă plastic ceea ce Victor Tordășianu a preconizat în toată viața și activitatea sa: unirea profesională și națională a celor lipsiți și asupriți de împilarea națională și socială a imperiului austro-ungar.

Dobândirea unui local propriu al Reuniunii a fost opera lui Victor Tordășianu. Așa după cum el se exprimă în lucrarea sa: „Agoniseala bănească”. În lucrările noastre erara împiedicați de gândul, care mereu, mereu ne urmărea că la ținta dorită nu vom putea ajunge mai înainte de a avea casa noastră, căminul nostru propriu.

M-am grăbit a pune temei la fondul de 20 de bani pentru cumpărarea unei case cu eventuală hală de vânzare pe seama meseriașilor români, cu coroane 140 dăruită de 7 inși în sume de câte 20 de bani”.

Cu sumele obținute prin donațiile făcute de sodali și susținătorii acestora ca și prin garanția pe care fondul respectiv a constituit-o Consistoriului Arhidiecezan în vederea notării Creditului de care a avut nevoie Reuniunea pentru achitarea prețului imobilului ce va deveni localul și proprietatea Reuniunii. Astfel s-a putut achiziționa imobilul din Sibiu str. Poplăcii Mici Nr. 17, (la data tranzației) astăzi Xenopol, între timp denumindu-se și Bruchen-thal. (ASS ARMRS vol. II/120).

Președintele Victor Tordășianu, împreună cu membrii Reuniunii au organiza-

expoziții de produse și utilaje industriale, de artă populară, de copii frumoși, de produse casnice; au stabilit legături cu alte asociații similare românești, săsești și maghiare; au constituit fonduri și legate în favoarea copiilor săraci aplicați la meserii.

Reuniunea în timpul președinției lui V. Tordășianu a desfășurat și o bogată activitate culturală, care a cuprins: sedințe literare (săptămânale) cu program variat: literatură, muzică, cursuri de inițiere teoretică și practică (în diferite meserii și profesii) ce urmau să se transforme în „Universități populare”; manifestări publice: concerte, producții corale, dansuri naționale, piese de teatru; publicații: „Unele date de la întemeierea Reuniunii până la 31 Decembrie 1899” și „Agoniseala bănească”.

El a fost al doilea președinte al Reuniunii, prezidând după Nicolae Cristea.

S-a afirmat despre V. Tordășianu că, „a fost acela care a știut să lecuască și să vindece toate neajunsurile și greutățile întâmpinate de aceștia”. (Traian Chirilă — Reuniunea la 80 de ani — Sibiu 1946).

Printre multele scrisori primite de la foștii sodali au rămas și aceste rânduri: „Dumnevoastră ați știut mai bine ca oricare altul, aceea ce ne lipsește, ați

știut ce ne doare și ca un adevărat părinte ne-ați dat ajutor mângându-ne, povățuindu-ne și sădind în sufletele noastre necultivate, dragostea spre tot ceea ce e bun și folositor pentru cultivarea inimii și a minții”. (Un grup de meseriași ASS ARMRS vol. V/20).

Ultimii ani ai vieții sale poartă amprenta dureroasă a primului război mondial.

Una din ultimile fotografii ni-l arată în fața unui sfârșit prematur: obosit, slăbit, cu privirea vie, caldă și plină de înțelepciune a celui care are conștiința datoriei împlinite.

Bărbatul impunător, cu umeri largi și fața hotărâtă, care cu 23 de ani înainte preluase conducerea Reuniunii, era după două decenii de luptă, extenuat dar nu înfrânt. De aceea ultimile lui cuvinte au valoarea unui mesaj transmis urmașilor:

„Am muncit cinstit și în bună credință. Am muncit pentru o idee care azi a pătruns o clasă întreagă a popoului nostru. Am luptat din greu pentru că oamenii nu m-au înțeles. Am avut mulți dușmani, dar am avut și prieteni. Prietenii vor susține ideea mea și în viitor, iar dușmanii vor fi siliți să tacă, pentru că dușmanii mei sunt dușmanii neamului”.

În ziua de 1/14 februarie 1920, Victor Em. Tordășianu — „NOBILUL CERȘETOR” a murit.

Declarat decedat al Reuniunii; a fost depus în cripta din cimitirul Sibiu, de mâinile asprute de muncă ale meseriașilor.

Inscripția lapidară dă-

tuită la mormântul său de sodalii care l-au iubit, amintește urmașilor că acesta „Este locul de repaus al muncitorului fără repaus VICTOR Em. TORDĂȘIANU

Prezidentul Reuniunii Meseriașilor Români din Sibiu”.

Sibiul îi păstrează memoria prin strada care îi poartă numele — în orașul de jos.

Merită să menționăm și faptul că, nepotul lui V. Tordășianu (după mamă) — cel care a fost prof. dr. avocat GHEORGHE V. ILIESCU — trecut la cele veșnice și el, acum cinci ani, la 19 dec. 1995, a lăsat prin TESTAMENTUL său deosebit de generos, demonstrând și prin acest mod, cât de mult și-a idolatrizat bunicul, ca în cadrul Mitropoliei Sibiu să se creeze din donația făcută patrimoniului acesteia „FONDUL VICTOR TORDĂȘIANU”: „... organele competente vor stipendia studiile unui student Teolog-Jurist (care urmează atât cursurile Fac. de Teologie și pe cele ale Fac. de Drept), ori ale unui viitor meseriaș (pentru pregătirea profesională). Beneficiarul stipendiului trebuie să fie: cinstit, corect, muncitor, lipsit de mijloace materiale, iubitor de carte și adevăr”.

De asemenea „conducerea Mitropoliei Sibiu (din bunurile donate) va mobila o încăpăre din clădirea principală a Mitropoliei, care va purta denumirea de „CAMERA TORDĂȘIANU”, TESTAMENT OLOGRAF d'n 24 august 1995 GHEORGHE V. ILIESCU.

Prof. MIOARA TIPURITĂ

Între confesionalism și obiectivitate

(Urmare din pag. a 4-a)

marea durere a creștinilor, spre marea smin-teală a celor din afara ei.

Încă din primele secole ale mileniului creștin, pentru denumirea Bisericii lui Hristos, a fost folosit termenul de **ortodoxă** (cuvânt format - se știe - din cele două cuvinte grecești *orthos*=drept, și *doxa*=credință), vizând **calitatea credinței**, adică conformitatea cu învățătura Mântuitorului nostru Iisus Hristos, a Sfinților Apostoli și a urmașilor lor, Sfinții Părinți ai Bisericii. Mai târziu, această numire s-a atribuit creștinismului răsăritean, subliniind **dimensiunea verticală** a credinței. În partea de Apus a imperiului roman s-a folosit mai mult termenul de **catolică**, (format tot din grecescul *Kath'olin* = ceea ce este pretutindeni), vizând **universalitatea credinței creștine**. Trebuie subliniat faptul că în aceste timpuri, până la Schisma cea mare, cele două numiri, perfect valabile, erau folosite pentru a determina ființa întregii Biserici, cu însușirile ei, una, sfântă, sobornicească (sau catolicească) și apostolească, precum mărturisim în Credeu.

Unii istorici afirmă că tendința spre universalitate, dimensiunea orizontală, deci, o moștenea Biserica Apuseană din vechea tradiție a Cezarilor din Roma, pe care un poet o cita prin cuvintele: „**Tu regere imperios, romane, haec tua est ars**”, adică, a stăpâni peste popoare, romane, asta e arta ta.

Dacă între cele două Biserici istorice, Ortodoxă și Catolică, refacerea unității pierdute la 1054, este posibilă și mai ușor de realizat azi în epoca dialogului ecumenic, ambele având ca temelie continuitatea apostolică, Sfințele Taine, Sfânta Liturghie și întreaga Tradiție patristică; între cele două Biserici istorice, pe de o parte, și toate cele ieșite din Reforma religioasă, refacerea unității creștine este mai greu de realizat lipsind acea **bază comună** care constă în acceptarea Sfinței Tradiții, alături de Sfânta Scriptură, care nici ea nu e altceva decât o Tradiție consemnată mai demult în scris de către Sfinții Prooroci și Sfinții Apostoli. S-a spus - și se pare că e adevărat - că se încearcă a se întinde un curcubeu cu un capăt în Cincizecime și cu altul în secolele apariției în Evul Mediu și în cele următoare a o puzderie de

secte, trecându-se cu vederea peste întreaga existență a Bisericii în cursul istoriei ei. Nu se poate admite ca lucrarea Duhului Sfânt să fi fost absentă în primul mileniu, ca și în cel următor, atunci când roadele acestei lucrări s-au arătat în mii de vieți de sfinți, de popoare creștinate, de contribuția Bisericii istorice la formarea și dezvoltarea culturii naționale și universale. Spre bucuria noastră a tuturor creștinilor, chiar în sânul unora dintre aceste Biserici există o activitate laudabilă în cadrul dialogului ecumenic, în cercetarea, studiarea și publicarea operelor Sfinților Părinți ai Bisericii. Se cercetează vechile manuscrise păstrate la Sfântul Munte Athos, în căutarea unei **baze puternice** pentru dialogul intercreștin, pentru apropierea și cunoașterea reciprocă.

În aceste condiții ni se pare că este nepotrivit și absurd chiar, a se face dispute confesionale asupra unor teme controversate, ca și lupta pentru clădiri, pământ și alte bunuri, când preocuparea noastră, a tuturor creștinilor, trebuie să fie aceea de a cuceri cerul pentru sufletele noastre, a ne aduce contribuția la instaurarea împărăției lui Dumnezeu, „precum este în cer așa și pe pământ”. Deși fiecare istoric este liber și îndreptățit să-și iubească Biserica, așa cum își iubește neamul, și să-i arate meritele, atâtea câte le are, totuși această iubire nu trebuie să-l facă să disprețuiască pe ceilalți. Interesul pentru Biserica sa nu trebuie să-l facă să depășească limitele adevărului istoric.

Studiul istoriei, lipsit de prejudecăți și de idei preconcepționale, întemeiat pe obiectivitate, este un mijloc important în opera de apropiere și reconciliere între Biserici. „O adevărată întoarcere la tradițiile liturgice și patristice, comoara pe care voi (uniții) o împărtășiți cu Biserica Ortodoxă, va contribui la reconcilierea cu celelalte Biserici... În acest spirit de reconciliere... atât la nivel național cât și la nivel local, în speranța că toate punctele controversate vor fi clarificate cât mai curând în spirit de dreptate și dragoste frățească” - sunt cuvintele Sanctității Sale Papa Ioan Paul al II-lea.

Sfânta noastră Biserică Ortodoxă, în Sfânta ei Liturghie, de veacuri ne invită și ne cheamă, „**Să ne iubim unii pe alții ca într-un gând să mărturisim Pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, Treimea cea de o Ființă și nedespărțită**”.

Sărbătoarea la închisoare

Sărbătoarea Nașterii Domnului este evenimentul creștin ce alimentează, în cel mai înalt grad, bucuria omului de viață și de comuniunea cu cei dragi, speranța lui de bine, dar și în măsura unei autentice înțelegeri, credința în Dumnezeu fie manifestă, fie simțită nostalgic prin amintirea copilăriei pierdute. Amplitudinea ei socială, mergând de la pacificul colind ce răsună în căminul din munte și până la tumultul reverberațiilor citadine în care Moș Crăciun, cu recuzita lui orbitoare, tinde să ia locul lui Hristos, este dată atât de caracterul multiplu al evenimentului în sine, fiind vorba mai degrabă de „sărbătorile de iarnă”, cât și de infuzia laică festivă ce i se alocă. Astfel, cu mic cu mare, participăm la o bucurie ce ne inundă pe toate planurile dar din care păstrăm ce dorim: pentru suflet sau pentru trup.

Bucuria aceasta venită din Cer dar răsărită nouă din crăpăturile pământului, căci astfel poate fi văzută peștera din Betleem, a poposii în penitențiarul Codlea, în ziua de 23 decembrie 2000. Chiar dacă până la Nașterea Domnului mai erau două zile, nu a fost nepotrivit să anticipăm puțin trăirea acestei bucurii pentru că în acea sâmbătă, am primit aici vizita **P.S. VISARION**, Episcopul vicar al Sibiului. Programul vizitei a constat mai întâi în săvârșirea Sfinței Liturghii arhierestice la capela unității, la care au participat 60 de deținuți. Răspunsurile de la strană au fost date de un grup vocal format din alți șapte deținuți. La predică, **Prea Sfinția Sa** le-a adresat celor prezenți un bun îndemn la îndreptare, încurajându-i în ideea că orice încercare de schimbare în bine are finalitate prin credința în Dumnezeu și prin ajutorul ceresc pe care-l mijlocește această credință și faptele ei și sensibilizându-i, în același timp, asupra relației cu familiile lor. După slujba religioasă a urmat apoi, în clubul mare al unității, un spectacol pe tema sărbătorii Crăciunului. În fața unui public format aproape în exclusivitate din părinții și rudele minorilor din penitențiar, aceștia au prezentat o scenetă adecvată situației lor, scrisă și montată de deținutul Viorel Soloi. După scenetă, a urmat un program de colinde, sustinut alternativ de corul capelii și de femeile aflate în detenție la Codlea. În încheiere, **P.S. VISARION** a adresat un cuvânt tuturor, insistând pe aceeași notă de optimism și responsabilizare față de viața și faptele proprii.

Privite din afară lucrurile acestea nu spun nimic deosebit. Este firesc să se officieze Liturghia în biserică, este firesc pentru un Episcop să fie în mijlocul păstorilor săi, chiar deținuți fiind, este, de asemenea, firesc programul special de sărbători. Ce nu se vede și nu se simte de afară - nici nu ar avea cum - este greutatea și tensiunea locului datorită încărcăturii de păcat, suferință și disperare prezente într-o închisoare. Așa că, atunci când un lucru bun se mai întâmplă și pe aici, amplificat de o prezență deosebită, cum a fost cazul în preajuna Nașterii Domnului, străfulgerarea pozitivă iscată luminează iadul exorcizând mulți demoni, până atunci nestingheriți. Și dacă pentru Fiul lui Dumnezeu, asumarea istoriei a însemnat exercițiul umilinței desăvârșite, peștera din Betleem nefiind decât anticamera „celor mai de jos ale pământului” de la celălalt pol, învierea pentru noi, adunarea întru rugăciunea lui Iisus în locul de căderi și degradări umane maxime, este șansa de-a asuma Cerul, înălțându-ne dincolo de unde se află potrivit spusei unui deținut, „bastionul terminal al civilizației umane”.

Preot **DORIN ȘERBAN**,
Penitențiarul Codlea

„Asociațiunea“ la actul Unirii de la 1 Decembrie 1918

(III)

Din punct de vedere organizatoric în 19 octombrie 1918 este angajată, cu un salariu de numai 100 k. pe postul de funcționar Leția Iosif, fiica lui Nicolae Iosif, funcționarul Astrei din 1912, decedat de curând. De asemenea prin revenirea din armată a casierului I. Banciu, care a lipsit diferite perioade de timp, mai ales în 1917, apoi din 18 septembrie 1917 până în 23 noiembrie 1918, R. Simu e absolvit de funcția de casier „suplinitor”.

Mici informații din procesul verbal din 23 noiembrie 1918 vin să complete-

ze starea de spirit a momentului, astfel dispărea Alexandru Lebu, „mare proprietar” din Sibiu și membru fondator al Astrei, la ale cărui funeralii au participat conducerea asociației în frunte cu președintele ei, iar „pe Muzeul «Asociațiunii» s-a arborat drapelul de doliu”. Procesul verbal din 30 decembrie 1918 consemnează înscrisura între membrii fondatori a generalului Traian Moșoiu din Sibiu, a căpi-

tanului Bucur Boleta din Sibiu și a familiei Ileana și medicul Aurel Iustian din Armenișul de Câmpie, iar ca membru ordinar pe locotenentul colonel Corneliu Bardoși tot din Sibiu.

Mai consemnăm din această perioadă de sfârșit de an și un dar mai puțin obișnuit: „o farfurie mare pe care este pictată emblema Țării Românești”, un semn al noii epoci pentru românii de la vest de Carpați de la anticarul sibirian

I. Candrea.

Odată cu încheierea anului 1918, Astra își permite o reîntoarcere la normalitate. Astfel sediul asociației nu a fost încălzit timp de „5 ani”, cu excepția sălii de lectură, sălii de ședință a comitetului și a biroului secretarului administrativ, cu ajutorul a „3 cupatoare” și renunțarea la calorifere. Regimul de austeritate lua astfel sfârșit odată cu terminarea războiului și cu eliberarea de

sub jugul maghiar.

Andrei Bărbăntu, împreună cu membrii Comitetului Central, în calitate de astriști și conducători ai noului organism emanat de evenimentele de la începutul lunii noiembrie 1918, a organizat primirea trupelor române conduse de generalul Traian Moșoiu, a generalului francez Berthelot și a Consiliului Dirigent, „căruia Comitetul i-a promis a-i da tot concursul întru împlinirea marilor și grelelor probleme ce și-a asumat”. Spațiile din imobilele Astrei au fost puse la dispoziția celor care au organizat congrese, ședințe ș.a.

Nu au fost singurele acțiuni în prima parte a anului 1919. La propunerea lui A. Bărbăntu, Congresul profesorilor de la școlile superioare, secundare și speciale a hotărât să serbeze ziua de 8/21 ianuarie 1919 în toate școlile românești din Transilvania printr-un „ciclu de conferințe publice asupra unor teme de cuprins național și de actualitate”. Astra, cu sprijinul R.F.R. din Sibiu și a unor particulari a prezentat „un festival cu program variat, în sala cea mare a teatrului orașenesc”. Alte festivaluri patronate de Astra au avut un sprijin solid în Reuniunea Română de Muzică locală, o parte a beneficiilor au fost destinate orfanilor de război și monumentului ostașilor români căzuți în 1916 la Orlat. La 31 mai 1919 regina Maria și regele Ferdinand au vizitat Muzeul „Asociațiunii”, iar în 8 aprilie Astra a primit vizita principelui moștenitor Carol.

Continuăm incursiunea noastră în evenimentele anului 1918/19 prin reproducerea a două articole din revista Astrei, revistă care nu și-a permis din 1868, anul apariției ei, să riște atât desființarea sa cât și a asociației sibiene de către autoritățile maghiare pe motivul publicării unor articole politice.

„După adunarea de la Alba-Iulia. / Scriem aceste șire în zile de bucurie, în zile de înălțare a sufletelor. / Prin hotărâre epocală, adusă în 1 i.c. la Alba-Iulia, de a ne împreuna pentru toate timpurile cu frații noștri de peste Munți, s-a înfăptuit visul de veacuri al Neamului nostru, s-a dat cea mai firească soluție nizuințelor noastre politice. / De aici înainte România din aceste părți nu va mai fi un vas mânat de valuri și amenințat în fiecare clipă de furtunile dușmane, ci, împreună cu frații din celelalte ținuturi în care ne-a sădit marele Traian, va forma o stâncă puternică, destoinică a țineu piept cu toate valurile și cu toate furtunile, și care-și va ridica falnic creștetul său în mijlocul talazurilor, privind cu încredere la orizontul, ce se deschide senin înainte-i. / De aici înainte Neamul nostru, liber de cătușile ce-l țineau până acum, se poate desvolta neimpiedicat pe toate terenurile și poate dovedi lumii, cu cât este în stare a contribui la progresul general al omeniei, în urma însușirilor prețioase, cu care e înzestrat. / Vulturul pripornit în lanț până acum, de aici înainte își poate lua sberul în înaltul cerului, spre soare, spre lumină, și

care era atât de dornic. / Ce soarte va avea Asociațiunea noastră în nouăle împrejurări, ce ni se deschid pentru viitor?... Va mai avea ea rostul de până acum?... Se mai potrivește nizuințele ei cu cadrele largi, ce ni se deschid pe toate terenurile? / Răspunsul nu poate fi decât afirmativ și cât se poate de îmbucurător. / Da, Asociațiunea noastră privește cu toată încrederea în viitor! — Liberă de zăgăzurile ce-i stau în cale, liberă de rezervele de tot felul ce trebuia să-și impună spre a nu-și periclita existența, de aici înainte ea-și va putea împlini cu mult mai bine menirea sa de luminătoare a păturilor largi ale poporului, de cultivătoare a năvurilor bune, de susținătoare și propagatoare a sentimentului național. / Alături de celelalte surori ale ei, ea va contribui de aici înainte, în măsură cu mult mai mare ca până acum, la ridicarea materială, morală și intelectuală a Nemului nostru, și mai presus de toate, la înfrățirea sufletelor, care va forma pentru vece, pe lângă unitatea politică, legătura cea mai puternică a tuturor celor de o limbă și de un sânge. / Câmpul ei de activitate s-a lărgit deodată cu delăturarea granițelor meșteșugite ce ne despărțiau, și de aici înainte oricare fiu al României întregite poate fi membru al ei, oricare Român cu simț și cu răvnă pentru binele obștesc se poate înscrie sub steagul ei biruitor, care va falfăi din ce în ce mai falnic în tot cuprinsul moșiei strămoșești: „dela Nistru până la Tisa”. / Înainte, deci, la lucru, cu deviza: *lumină, virtute, frăție în România întregită!*”

„O toamnă rodnică. Mișcările din noiembrie, urmate de memorabila adunare de la Alba Iulia din 1 Decembrie n.a.c., a produs o viață nouă în toate straturile poporului nostru. Peste tot organizări, peste tot semne de viață, de energie, chiar și acolo unde până acum se părea că domnește cea mai completă letargie. Parcă un suflu de primăvară s-a pornit acum, în preajma iernii, în bătrânul nostru Ardeal. Din toate părțile vin vești de constituire a consiliilor naționale și a legiunilor de voluntari; aproape în toate centrele au început să răsăre organe nouă de publicitate, care vestesc libertatea și unitatea noastră națională. De sine înțeles, că noul curent a trebuit să aibă urmări însemnate și asupra învățământului. În urma consultării profesorilor de la școlile secundare, ținută în Alba Iulia în ziua de 2 Dec. n. s-au delăturat din planul de instrucțiune toate materiile, impuse de guvernul străin și asupra cărora s-au înlocuit cu materii menite să dezvolte într-adevăr sufletul tinerimei și să întărească într-insul sentimentul național. Nu ne îndoim, că acest exemplu va fi urmat în curând și de celelalte categorii de școli. Astfel se va înfăptui în scurtă vreme, pe lângă desrobirea politică și desrobirea și înălțarea sufletelor.”

Reducerea drastică a activității în timpul perioadei belice, obligația impusă de autorități de a evacua o parte a valorilor proprii în 1916 la Budapesta, re-

(Continuare în pag. a 8-a)

Dr. DORIN GOȚIA

Reînvierea mănăstirii Râmeț

12 octombrie 1940 — 12 octombrie 2000

Un lăcaș de cult și de propășire a credinței strămoșești, de-a lungul istoriei, l-a avut Mănăstirea de la Râpa Râmețului, din județul Alba. Construită prin secolul al XIII-lea, din cauza vitregiei vremurilor, a rămas mult timp în paragină.

În anul 1940, vrednicul de amintit Ieromonah Evloghie Oța, originar din Geoagiul de Sus, jud. Alba, venit de la Sf. Munte Athos, Grecia, episcop eparhiot fiind pe atunci P.S. Episcop Nicolae Colan al Clujului, a reînființat Sfânta mănăstire a Râmețului, care timp de peste 250 de ani a fost pustie. În ultimul timp a fost folosită ca biserică parohială pe Valea Mănăstirii Râpa Râmeț.

Tot în anul 1940, luna octombrie, ziua 12, părintele Evloghie Oța își alege primii ucenici ai săi la lucrările de reînființare și îngrijire a primei obști monahale la Râmeț, pe numiții frați Traian Cioara, mai târziu protos Teodosie Cioara, și Nicolae Dărămuș, în prezent Ieromonah Nichifor Dărămuș, octogenar. Ambii fiind din Geoagiul de Sus, jud. Alba.

În acea vreme singura posibilitate de cazare era casa veche, alături de biserică veche monument-istoric al Mănăstirii, care de demult a servit și ca școală pentru localnici, deși era improprie pentru aceasta.

Totuși cazarea mai susnumiților s-a făcut în condiții destul de grele, în casa zisă cantorală, care era o căsuță mică, constând dintr-o cameră și tindă acoperită cu șindrilă (a se vedea poza veche din lucrarea părintelui Ștefan Metes (1936) și broșura preotului Mihail Manolache, Mănăstirea Râmeț, jud. Alba).

Între timp obștea mănăstirii s-a înmulțit și a fost nevoie de spații. Astfel, în primăvara anului 1941, au început lucrările de restaurare a clădirii, fostă școală, de lângă biserică, cu lucrări de amenajare și desfundare a acestei clădiri, care până la jumătate a fost îngropată în pământ, din cauza parașelilor și viiturilor din împrejurimi. S-a clădit zid de piatră de jur-împrejur, cu trepte (scări) de ciment și piatră pentru intrare și ieșire în și din curtea bisericii.

În interiorul clădirii, tot în anul 1941, a fost amenajată astfel încăperea mai mare — trapeza, care în lipsă de spațiu folosea și de dormitor comun pentru obște. Iar în încăperile mici, o chilie a starețului servind și de birou, a doua chilie a celor doi ucenici, Teodosie și Nichifor, și a treia bucătăria obștii.

La subsolul clădirii, cu intrarea din curtea bisericii, au mai fost amenajate încă două chilii și pivniță. În același an am înlocuit și acoperișul clădirii, în loc de șindrilă folosind țiglă.

În 1942, am construit coridorul cu ferestre și uși, lucrate de credinciosul Gheorghe Urban, crâșnicul din comuna Deal, jud. Alba (zis moș Gheorghe, cum îi ziceam noi), sub formă de donație.

Tot în 1942, am săpat o fântână în partea de apus a clădirii cu acoperiș în stil țărănesc românesc.

În 1942, s-a construit și amenajat altarul din curte, pe care întâia oară s-a săvârșit slujba arhierescă, cu ocazia vizitei canonice a P.S. episcop eparhiot al Clujului, însoțit fiind de P.S. episcop Policarp Morușca, al românilor ortodocși din America. În partea de răsărit a altarului, în aer liber, a fost așezată o troiță precum și sădirea unei sălcii plângătoare de mână subsemnatului Ieromonah Nichifor Dărămuș.

În anul 1945 am desfundat biserică mănăstirii de jur împrejur, care era inundată de viituri, ca și casele de alături, până la nivelul ferestrelor. Cu acest prilej am deschis și actuala curte a bisericii, cu drenaj de piatră mărunțită pentru scurgerea apei, care piatră a fost cărată cu gălețile și o targă. Pardosirea cu beton de ciment precum și săparea fântânii actuale din curtea bisericii și amenajarea ei.

De jur-împrejurul bisericii am clădit zid de piatră pentru susținere. Totodată s-a ridicat un monument cu cruce în amintirea ctitorilor pe ruinele vechilor clădiri, care au fost distruse în timpul de restriște a anilor 1762—1785.

În anul 1943, interiorul bisericii a fost pardosit cu ciment. Totodată în sf. altar, sub sfânta masă am amenajat izvorul ce este canalizat în exteriorul bisericii, cu ieșire la crucea de piatră ridicată de părinții călugări de la Catedrala din Alba Iulia...

S-au construit strănile din lemn, arhierescă, starețască și a cântăreților, și s-au înlocuit ușile vechi cu două uși din lemn de stejar sculptat.

S-au confecționat sfintele uși și cea diaconescă, cu icoane pictate: Izvorul tămăduirii, Nașterea Maicii Domnului, Sf. Mina etc., s-a înzestrat cu candelă argintată, cadelnițe, veșminte, chivot etc.

În anul 1944 s-a construit casa fratelui Aurel (zis Ar-

senie Praja), zisă și casa pustnicului, cu trei chilii din bărne de lemn cioplit cu soclu de piatră, în mare parte lucrată manual de fratele Aurel Praja Arsenie.

Tot în acest an 1944 s-au început lucrările de reconstruire și extindere a casei de sus, cu scări și stâlpi de piatră și balustrade de lemn tip vilă, transformând vechea casă țărănească, acoperind-o cu țiglă în loc de șindrilă.

În spatele acestei case s-au construit grajdurile și șura pentru atelaje agricole și fână.

În anul 1944, s-au construit ziduri de protecție, unul în spatele șurii și grajdurilor, contra păraului Pleasă, altul în continuarea zidului dinspre vale, contra revărsării văii Mogoșului, până la izvor, în partea de est.

Pe parcurs am amenajat loc de grădină de zarzavat precum și pentru pomi fructiferi, pentru care am cărat pământ peste terenul de prundiș de lângă sfântul altar al bisericii până la izvor.

Pe coastă, deasupra casei pustnicului, am întors pământ și am sădit viță de vie. Tot acolo, mai sus, în coastă, a fost săpat în pământ și piatră o peșteră de nevoiță pustnicească.

În perioada anilor 1944—1946, s-a construit corpul de chilii împreună cu parclisul, în partea de sud, cu parter, etaj și cerdac.

Menționăm că în anul 1946, în 14 octombrie, s-a săvârșit la altarul de afară slujba arhierescă cu sfințirea pietrii fundamentale a noii biserici a mănăstirii Râmeț, de către P.S. episcop Partenie Ciopron din Alba Iulia, pe atunci episcop al armatei.

În vara anului 1943, au vizitat mănăstirea Râmeț și precucernicul preot iconom stavrofor Olimpiu Căciulă, pe atunci inspector în Ministerul Cultelor, precum și domnul profesor Victor Brătulescu din comisia monumentelor istorice (vezi consemnarea în registrul de vizite al mănăstirii Râmeț).

Din personalul mănăstiresc nevoitor la mănăstirea Râmeț, în perioada 1940—1947, menționăm pe următorii:

1. fratele Traian Cioara, în prezent potos Teodosie, primul ucenic în 1940,
2. fratele Nicolae Dărămuș, în prezent Ieromonah Nichifor, al doilea ucenic din 1940,
3. fratele Stelian Achim, în prezent arhimandrit So-

fronie, închinoviat în anul 1942 la mănăstirea Râmeț,

4. protos Mihail Toma,

5. monah Nicanor Dușescu, înmormântat la Râmeț,

6. ierodiacon Teofilact Ciobăcă (fost fratele Traian),

7. ieromonah Macarie Nicolae,

8. ieromonah Mitrofan Negruț,

9. protos Longhin Pop,

10. arhimandrit Sava Cimpoca,

11. protos Marțian...

12. protos Calistrat Haidamac,

13. protos Clement Priboianu,

14. ieromonah Damaschin Rotaru (fost fratele Dumitru),

15. ieromonah Silvan Coștiuc (fost fratele Sava),

16. fratele Ioan Nemeș,

17. ieromonah Arsenie Praja (fost fratele Aurel)

18. fratele Simion Doboș,

19. ieroschimonah Nil Grip.

MIJLOC DE ÎNTREȚINERE

Munca manuală

Pe lângă îndatoririle duhovnicești, prevăzute tipiconal, în rânduiala mănăstirească, sub ascultare, munca zilnică se efectua la construcția mănăstirii, dar și la terenurile agricole ale mănăstirii.

Donații benevole de la credincioșii închinători:

Animale, o pereche de boi (Mojar și Cinos) și un cal (Bubi), precum și păsări și alte animale domestice. Cu animalele de tracțiune, boii și calul, făceau toate transporturile necesare în condiții deosebit de dificile de zi și noapte, din motive precum lipsa căilor de comunicație (fără șosea), intemperii de tot felul, vara și iarna, urcușuri, coborâșuri anevoioase, ca și trecerea prin vale de aproximativ de 30 de ori, din lipsă de drum.

În felul acesta am înțeles a ne face o datorie sfântă prin obolul de jertfă în mod personal și obștesc, pentru propășirea acestui monument istoric, cu însemnătate atât pentru Biserica ortodoxă străbună cât și pentru patria noastră ocrotitoare a trecutului românesc.

Consemnăm cele de mai sus, pe această perioadă 1940—1947, perioadă cât am viețuit și am muncit în această sfântă mănăstire a Râmețului.

Așa a fost începutul reînființării mănăstirii Râmeț.

Ieromonah NECHIFOR DĂRĂMUȘ

Schitul Sf. Ipatie — tărâm monahal atonit al călugărilor ardeleni

Dacă se spune că valoarea este nepieritoare, aceasta înseamnă că și oamenii care o clădesc sunt atinși de ethosul perenității, aceasta fiind cu atât mai evident cu cât se desfășoară în perimetrul transcendentului lui Dumnezeu.

Muntele Athos, loc în care frumusețile naturale concordă cu cele spirituale a slujit de-a lungul vremii ca vatră de nevoită mai multor popoare, printre care și poporul român, care a știut într-un mod unic atunci când existența îi era periclitată din pricina porții otomane sau a diferitelor năvăliri barbare, să-i acorde ajutorul, prin plătierea datorilor către poartă, prin nenumăratele danii, neexistând mănăstire care să nu se fi bucurat de virtutea creștinească a românilor.

Într-un loc de taină, parcă știut doar de puterile cerești, nu departe de mănăstirea Vatoped, își duc existența și câțiva călugări români, urmași vrednici ai acestui neam de filantropi, la schitul Sfântul Ipatie, sfânt cunoscut ca fiind participant la Sinodul I Ecumenic de la Niceea (325).

Această vatră monahală este cunoscută ca datând de la sfârșitul secolului al XIV-lea, începutul secolului al XV-lea și este cunoscută ca cea mai veche chilie românească din Sfântul Munte.

S-a transmis din generație în generație de către viețuitorii acestei chilii românești că încă înainte de a se fi ridicat bisericuța mică, un român aflat în suferință a ajuns în zona actualului schit și răpus de boală a căzut pe cărare și a început să plângă la Mai-

ca Domnului că nu mai poate merge și nu are apă să se răcorească, dar aude o voce care îi spune să se târască în partea stângă și va găsi apă, astfel că după ce a băut s-a ridicat de jos, fiind vindecat de neputința care îl cuprinsese.

Astfel în jurul acestui izvor binecuvântat s-a întemeiat acest schit românesc, a cărui biserică mai apoi a fost mărită de către cuviosul Orest, ucenic al sfântului Calinic de la Cernica, cu binecuvântarea mănăstirii Vatoped în anul 1873.

În această vatră a trăit și arhimandritul Dometie Trihenea, născut în 1909 la Tilișca Sibiului, ajuns în Sfântul Munte la vârsta de 14 ani, în 1923, cu gândul de a-L sluji pe Dumnezeu și de a-și purta neamul în rugăciuni chiar și aici departe de țară.

Fost duhovnic al mănăstirii Konstamonitu, între 1965 și 1975 ajunge apoi stareț al mănăstirii Zografu, demnitate nemaiîntâlnită în toată istoria monahismului atonit ca fiind acordată vreunui român.

A fost căutat de-a lungul vieții de mulți oameni atât datorită darurilor sale duhovnicești cât și cunoștințelor sale de medicină naturală cu care îi vindea pe mulți.

Ucenicul părintelui Dometie, părintele Ilarion spune despre dânsul că era un om care te odihnea doar privindu-l; la multe scrisori pe care le primea obișnuia să nu scrie mai mult de 5—6 rânduri, însă ele erau de o așa densitate încât te făceau să plângi.

Părintele Ilarion mărturisește că încă înainte cu un an și jumătate de a trece la cele veșnice părintele

Dometie i-a dat binecuvântarea făcută de Isaac lui Iacob spunându-i: „Te binecuvântez cu binecuvântările strămoșilor noștri și darul care e în mine să fie îndoit în tine“, rugăminta părintelui Dometie fiind împlinită, ucenicul dânsului fiind și el căutat de greci, ciprioți și nu numai pentru alinarea suferințelor.

Părintele Ilarion mărturisește că înainte cu trei zile de trecerea părintelui Dometie la cele veșnice, l-a trimis în Kareya spunându-i că acolo îi va vedea pe părintele Dionisie și pe părintele Ioan Guțu, cărora să le spună să vină la sfântul Ipatie pentru a le spune ultimele cuvinte, fapt petrecut întocmai.

Arhimandritul Dometie Trihenea a trecut la cele veșnice la 20 noiembrie 1985 și de atunci cei care l-au cunoscut continuă și în prezent să vină la aghiasma sfântului Ipatie, pe care părintele Dometie obișnuia să le-o recomanda celor aflați în neputințe.

Patriarhul Iustinian, prezent în anul 1963 la sărbătorirea unui mileniu de existență a mănăstirii Marea Lavră, a vizitat împreună cu mitropolitul Nicolae Mladin Schitul Sfântul Ipatie, dând viețuitorilor de aici indemnul: „Să țineți calduță vatra aceasta că e un loc tare draguț, singura chilie ardelenescă“, indemn pe care părinții de aici încearcă să-l îndeplinească și să-l transmită generațiilor viitoare.

Student masterand ȘTEFAN TOMA

P.S. — Mulțumesc părinților Ilarion și Veniamin pentru informațiile oferite.

(Urmare din pag. a 2-a)

ca să schițăm ideile principale din conferințele pe care le-a susținut domnia sa în Sibiu.

Grija față de copii nu trebuie să se manifeste doar după naștere; ei au nevoie de dragostea și de protecția noastră mai ales înainte de a se fi născut. Pentru că existența unui copil începe în momentul concepției. Deosebirea dintre un copil nenăscut și unul născut constă doar în locul în care acesta se găsește. Însă omul este om prin ceea ce poartă în sine și nu prin locul în care se află. De aceea, indiferent de situația în care a fost conceput, indiferent de condițiile de mediu, indiferent dacă copilul a fost dorit sau nu, dacă este sănătos sau bolnav, întotdeauna suntem datori să-l iubim. Există la ora actuală o adevărată conspirație mondială îndreptată împotriva copiilor nenăscuți. La aceasta participă mascat chiar organizații care au ca scop declarat protejarea copilului. Cea mai cunoscută dintre acestea este UNICEF! La această conspirație participă conștient sau inconștient majoritatea statelor lumii, societatea în ansamblul ei și mai ales familia. Da, familia, instituția binecuvântată de Dumnezeu pentru a da naștere copiilor se face vinovată deuciderea pruncilor nenăscuți. În sânul familiei are loc „complotul“ care se încheie cu uciderea pruncilor.

Pruncuciderea ne este cunoscută mai ales în forma avortului chirurgical. În afară de acesta există și alte forme de ucidere mai puțin percepute ca atare. Dintre acestea, dr. Lisec a insistat asupra *steriletului, pilulelor anticonceptionale și prezervativului.*

O importantă vizită...

Steriletul este folosit pe scară largă mai ales în Europa de Est. În Statele Unite nu mai este folosit de mult timp datorită efectelor secundare. Steriletul acționează ca un factor ucigaș. Femeile care îl poartă cred că împiedică fecundația, dar aceasta se produce în ciuda prezenței lui. Însă steriletul împiedică nidarea fătului, acesta murind de cele mai multe ori după una sau două săptămâni de viață. Fecundația are loc cu aproximativ două săptămâni înaintea menstruației așteptate. Steriletul ucide pruncul, cel mai adesea exact înainte de menstruația așteptată. În această situație, menstruația totuși apare, astfel încât femeia, care fusese însărcinată, poate crede că, de fapt, n-a fost. Și este la fel de grav faptul că a ucis un prunc atât de mic ca și dacă l-ar fi ucis ceva mai târziu.

Pilulele anti-baby sunt la fel de ucigașe ca și steriletul. S-a demonstrat că, indiferent ce pilule se folosesc, fertilizarea oului poate totuși avea loc. Dar folosirea pilulelor are efecte ucigașe: ele fie deteriorează mucoasa uterină, care se subțiază și nu mai poate oferi destulă hrană pentru copil, acesta murind de foame în timp ce mama sa râde, se plimbă sau mănâncă; fie împiedică dinamica trompei, astfel încât fetița sau băiețelul conceput adeseori nu mai ajunge la timp în uter. Având în vedere faptul că fecundația are loc cu aproximativ două săptămâni înainte de începutul menstruației și că pilulele omoară copilul chiar după primele zile de viață, menstruația totuși va avea loc și femeia nici nu va observa că este însărcinată.

Prin aceste două mijloace fals numite „anticonceptionale“, sunt de fapt ucisi încă cel puțin tot atâția copii cât sunt omorâți prin avortul chirurgical.

S-a vorbit foarte mult în ultimul timp despre pericolul SIDA. Și știm că și aici țara noastră „se bucură“ de un record la nivel european. Un timp societatea a părut îngrijorată de acest nou flagel. Dar anumiți factori de răspundere s-au grăbit să liniștească spiritele. În școli, în spitale, în cabinetele medicale, în mass-media au apărut o mulțime de materiale pro-

pagandistice care arătau cum ne putem feri de virusul HIV. Adolescenților mai ales li se spune mereu că folosirea prezervativelor îi ferește de pericolul infectării. Nimic mai neadevărat! S-a demonstrat că virusul HIV, având 0,1 microni, poate pătrunde prin microfisurile de 5—50 de microni ale prezervativelor! Mai mult, virusul se poate transmite și prin sărut. Ce să mai spunem atunci de posterele existente aproape în fiecare școală prin care adolescenții sunt informați că SIDA nu se transmite prin sărut?

Toți cei care l-au ascultat pe dl. dr. Antun Lisec au putut înțelege că societatea noastră este deimată de o mulțime de rele de nedescris. La toate acestea soluțiile nu sunt de natură economică, legislativă, organizatorică etc. Lumea în care trăim poate scăpa de toate aceste rele și de consecințele lor doar întorcându-se la Dumnezeu și împlinind poruncile Lui. Biserica are de îndeplinit o mare misiune în lumea în mijlocul căreia se află. Ea are mijloacele prin care poate să vindece toate rănilor omnirii: are Sfintele Taine. Creștinii nu trebuie să uite că Hristos i-a trimis să-L vestească tuturor. Chiar și celor ce ucid cele mai nevinovate ființe — copiii. Hristos poate să-i schimbe și pe aceștia. Dar pentru aceasta are nevoie și de conlucrarea noastră.

Să nu uităm că numai oamenii buni, numai familiile bune și numai popoarele care au un număr destul de mare de oameni morali vor supraviețui.

Să ne rugăm lui Dumnezeu, cerându-i să ne arate ce putem face pentru protecția vieților amenințate ale copiilor nenăscuți. Să ne rugăm pentru buna creștere a copiilor. Să ne rugăm pentru convertirea păcătoșilor și pentru înțetarea războiului dus de către forțele întunericii împotriva copiilor născuți și nenăscuți.

Acesta a fost, în linii mari, mesajul pe care — cu dragoste și compasiune — l-a adus dl. dr. Antun Lisec popoului român. De la Sibiu, domnia sa a plecat la Alba Iulia unde, în seara zilei de marți, 28 noiembrie, a susținut două conferințe, una la Facultatea de Teologie romano-catolică (între orele 17—19) și una la Facultatea de Teologie Ortodoxă (între orele 19—22).

Arhimandritul Artemon Bortnic

— 140 ani de la moarte —

Unul dintre vrednicii egumeni ai Voevodalei Mănăstiri Putna, din timpul încorporării Bucovinei la imperiul habsburgic Austro-Ungar, a fost Arhimandritul Artemon Bortnic.

Acesta s-a născut la 14 noiembrie 1799, într-o familie de buni creștini, din localitatea Dviniace lângă Cernăuți. Educația din familie cu substrat religios adănc, i-a produs în suflet o puternică vocație de a sluji Domnului cu trup și suflet, determinându-l încă de mic, să intre ca novice în Mănăstirea Dragomirna, ctitoria mitropolitului Anastasie Crimca (1608-1617).

De aici, episcopul Bucovinei Isaia Baloșescu (1823-1834), îl va trimite bursier la Facultatea Teologică din Lemberg (Lvov), capitala Galiciei. După terminarea cu succes a studiilor teologice, este numit directorul Seminarului Clerical din Cernăuți (1831-1843), înființat în 1827, unde fără îndoială a funcționat și ca profesor.¹

La 7 noiembrie 1830, a fost tuns în monahism, la Mănăstirea Dragomirna. Din Sfântul Botez s-a numit Andrei. În anul următor la 20 aprilie 1831 a fost hirotonit ierodiacon, ca numai după 2 ani să fie hirotonit ieromonah, de episcopul Isaia Baloșescu în 1833.

Intrucât mănăstirea de metanie a rămas fără egumen, Centrul Eparhial din Cernăuți, l-a însărcinat cu conducerea Mănăstirii Dragomirna, de unde la 19 ianuarie 1848, a fost transferat la Mănăstirea Putna, în aceeași ascultare și grea răspundere. Tot aici la 24 octombrie același an, a fost hirotesit arhimandrit.²

În timpul egumeniei sale s-au construit din temelie trei pavilioane de chilii din cărămidă, un rând pe latura incintei de nord, altul la sud și un rând cu etaj la vest, de care este atașat și paraclisul Sfinților Apostoli Petru și Pavel, peste ale căror fundații solide, s-au refăcut cele din zilele noastre (1977). Vechile construcții: reședința egumenului și chiliile călugărilor precum și paraclisul, erau din lemn.³

S-a extins spațiul incintei, restaurat și acoperit zidurile inconjurătoare ale curții, turnul de la intrare și turnul tezaurului. La paraclis s-a executat un nou iconostas, pictat de ieromonahul Nicandru din Mănăstirea Neamțu, în baza unui contract, care a fost montat la 9 septembrie 1856.⁴ Astăzi acest iconostas este transferat la Parohia Gura Putnei, comuna Putna.⁵ Paraclisul astfel înnoit a fost sfințit de Arhimandritul Artemon Bortnic, delegat chiarhial la 22 noiembrie 1856,⁶ la care o contribuție substanțială a adus-o acest egumen.

Tot în timpul său și din inițiativa sa s-a pus bazele cimitirului monahal din Mănăstirea Putna (1852), pentru a nu se mai inmormânta monahi în curtea mănăstirii sau la Biserica lui Dragoș Vedă din apropiere, devenită parohie.

Dintre toți cei 18 egumeni care au fost numiți la conducerea Mănăstirii Putna, în cei 143 de ani de ocupație habsburgică, Arhimandritul Artemon Bortnic are la activul său cele mai importante realizări culturale și gospodărești. Deși cu toții s-au străduit să fie la înălțimea chemării lor, dorind să facă mai mult, dar n-a fost cu puțință, dat fiind că vremelnicii stăpânitori erau străini de tradițiile locale românești și de credința ortodoxă a băștinașilor.

La vârsta de 61 de ani, a trecut la cele veșnice în ziua de 4 noiembrie 1860, fiind inmormântat în noșl cimitir al monahilor din Mănăstirea Putna, pe care a condus-o cu dăruire 12 ani, cu pasune și cu multă înțelepciune, căci era înzestrat cu o bogată experiență di-

dactică, teologică, cu simț de bun gospodar și talentat slujitor al Bisericii strămoșești.

În cimitir se poate vedea și astăzi o frumoasă piatră de mormânt, cioplită artistic, cu inscripție în limba română, dar cu litere chirilice, însemnând datele personale, încadrate de un chenar, reprezentând un vrej de viță cu struguri și cruci pe vrej.

Din lungul șir a celor ce au stat cu vrednicie în fruntea obștei putnene, vreme de 534 ani, am ales pe acest talentat egumen, care s-a străduit pe cât a fost cu puțință să meargă pe drumul tradițional, într-un timp, când Biserica Ortodoxă și monahismul au fost grav afectate în această perioadă.

Noi, urmașii și obștea putneană, îi aducem astăzi pe această cale un prinos de vie recunoștință, pentru ostenele depuse în viață, iar pe mormântul său lăsam să cadă o lacrimă caldă.

A N E X A

Epitaful egumenului Artemon Bortnic, de pe piatra funerară:

Supt acest monument odihnește robul lui Dumnezeu Arhimandritul Artemon Bortnic, născut la 14 noiembrie 1799, iar după absolvirea teologiei în Lvov, vreme de 30 ani ostenindu-se în eparhia Bucovinei întâi ca rector seminariei în Cernăuți, apoi igumen în Sfânta Mănăstire Dragomirna, mai pe urmă arhimandrit și igumen în Sfânta Mănăstire Putna, unde în vârstă de 61 ani întru Domnul au răpusat la 4 noiembrie 1860. Vecinica lui pomenire.

Pe crucea funerară:

Din fiescul simțământ, făcut acest monument Pimen Danilevici monah în Sfânta Mănăstire Putna, ca semn de mulțămire, cu o mică răspălărire și aducere aminte de bun uchiu și părinte.

Pe reversul crucii funerare:

Omul ca iarba, zielele lui ca floarea câmpului, așa va înflori. Ps. 102, v. 17.

Urmează:

Muritorule citește văzând acest monumet. Adu-ți aminte că și tu vei muri curând. Rugând pe Dumnezeu, să te sârguiești sufletul să-l mântuiești. Omule, adu-ți aminte de Cel ce te-au zidit, că și tu ai să te cobori în pământ.

Ierodiacon TEOFILACT CIOBĂCA

¹ Isidor Onciul, „Ceva despre mersul și dezvoltământul culturii teologice și clericale în Bucovina“, rev. „Candela“, Cernăuți, 1833, pag. 227, 231 și 238.

² Arhiva Mănăstirii Putna, „condica călugărilor pe anii 1827-1858, filele 33 și 42.

³ Claudiu Paradais, „Comori ale spiritualității românești la Putna“ Iași, 1988 pag. 145.

⁴ Arhiva Mănăstirii Putna, dosar nr. 1/1856, fila 35.

⁵ Idem, dosar nr. 1/1978 fila 324.

⁶ Anuarul Arhidiecezei Ortodoxe a Bucovinei, Cernăuți, 1934, pag. 24.

Martirajul protopopului

(Urmare din pag. a 3-a)

Bibliografie selectivă

toamna anului 1965 în incinta bisericii ridicate de vrednicul protopop.

În cuvinte modeste am căutat să evoc personalitatea protopopului Aurel Munteanu. Un om de mare omenie, corect care a făcut cinste Ardealului. Un protopop luminat, care și-a pus „sufletul său“ pentru păstoriații săi până la jertfa supremă. Omul care s-a dăruit total slujirii lui Dumnezeu și oamenilor.

El va trăi de-a pururi în fața veșnicului Dumnezeu și în credința vie a moților din generație în generație. Jertfa lui trebuie să fie călăuză noastră prezentă și viitoare.

Să rămână o candelă aprinsă pururea în sufletele noastre!

El va trăi de-a pururi în fața veșnicului Dumnezeu și în credința vie a moților din generație în generație. Jertfa lui trebuie să fie călăuză noastră prezentă și viitoare.

Să rămână o candelă aprinsă pururea în sufletele noastre!

Ioan Bunea, Protopopul martir Aurel Munteanu, Telegraful Român. Sibiu 1982.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- 1 DECEMBRIE 2000. — I.P.S. Sa Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA, Mitropolitul Ardealului, Crișanei și Maramureșului — A primit pe Dl. Onoriu Parente din Milano - Italia.
- 4 DECEMBRIE 2000. — A primit pe P.C. Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
- 6 DECEMBRIE 2000. — A primit pe Dl. Col. Ioan Dumitru Arsenie, comandantul Poliției Jud. Sibiu. A fost de față P.S. Visarion Rășinăreanu și P.C. Consilier Ezechil Oancea.
- 7 DECEMBRIE 2000. — A primit pe Dl. Gheorghina Coriolan din Sibiu. — A primit pe dl. Gliga din Sibiu. — A primit pe P.C. Arhim. Ilarion Urs de la mănăstirea Brâncoveanu din Sâmbăta de Sus. — A primit pe P.C. Consilier ad-tiv bisericesc, Pr. Simion Săsăuian.
- 8 DECEMBRIE 2000. — A primit din partea Președintelui României, Dl. Emil Constantinescu și a Președinției „Ordinul Național — pentru merit în grad de Mare Cruce”; distincția a fost înmănată din încredințarea I.P.S. Sale, Prea Sfințitului Visarion Rășinăreanu, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.
- 9 DECEMBRIE 2000. — A primit pe P.C. Sa Pr. Pavel Borșevschi din Chișinău, împreună cu teologul Petrică Talpă.
- 11 DECEMBRIE 2000. — A primit pe Dl. Klaus Werner Johannis, primarul Municipiului Sibiu, însoțit de dl. Marius Constantin — consilier. A fost de față P.S. Visarion Rășinăreanu, Episcop-Vicar și permanența Consiliului Eparhial. — A primit pe P.C. Pr. Ioan Comșulea din Brașov.
- 12 DECEMBRIE 2000. — A primit pe P.S. Episcop Laurentiu Streza al Caransebeșului. — A primit pe P.C. Ierom. Luca Valeriu de la Schitul Păltiniș. — A primit pe P.C. Pr. Hârșan Nicolae de la Parohia Fântânele — Cacova care împreună cu „Junii” au colindat la Reședință. A fost de față P.S. Visarion Rășinăreanu și Permanența Consiliului Eparhial.
- 14 DECEMBRIE 2000. — A primit pe Director Ing. Deac Ioan, Ing. Opritoiu Dumitru și pe Dl. Ion Gheorghe, cărora le-a înmănat diplome de apreciere pentru colaborarea și ajutorarea Arhiepiscopiei Sibiului.
- 15 DECEMBRIE 2000. — A primit pe P.C. Consilier ad-tiv bisericesc P.C. Pr. Simion Săsăuian.
- 17 DECEMBRIE 2000. — A primit pe P.C. Prof. Univ. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu. — A primit pe D-ra Valerica Vărărean, angajată a Arhiepiscopiei.
- 19 DECEMBRIE 2000. — A primit pe P.C. Pr. Ramf Ioan, Paroh la Parohia Șoard prot. Sighisoara. — A primit pe dl. Marius Marinescu, Directorul Bibliotecii private „Biblion” din Sibiu. — A primit pe P.C. Pr. prof. dr. Stelian Manolache din Brașov. — În după-masa aceleiași zile a participat ca invitat la Consiliul profesional al Facultății de Teologie.
- 21 DECEMBRIE 2000. — A prezidat Permanența Consiliului eparhial Sibiu unde s-au rezolvat numirile, transferările și alte probleme administrativ-gospodărești ale acestui sfârșit de an. — A primit pe: Dr. Liviu Telea, Dr. Gh. Ghișe și pe Prof. Dr. Marius Telea din Sibiu.
- 22 DECEMBRIE 2000. — A acordat interviuri pentru Radio Contact Sibiu, Transilvania Jurnal - Cluj și Studioul Teritorial de Radio - Cluj. — A primit colinda angajaților Centrului Eparhial, de față fiind P.S. Visarion Rășinăreanu, Episcop-vicar și Permanența Arhiepiscopiei.
- 24 DECEMBRIE 2000. — Ajunul Crăciunului — A primit la reședința mitropolitană grupurile de colindători în prezența P.S. Visarion Rășinăreanu, Episcop-vicar și a Permanenței Consiliului Eparhial.
- 25 DECEMBRIE 2000. — Nașterea Domnului — A participat la Sfânta Liturghie în Catedrala mitropolitană și a adresat tuturor celor prezenți un cuvânt de învățătură, după care P.S. Visarion Rășinăreanu, Episcop-vicar, a dat citire Pastoralei adresată de I.P.S. Mitropolit ANTONIE al Transilvaniei tuturor credincioșilor din Eparhia Sibiului.
- 26 DECEMBRIE 2000. — S-a deplasat la Mănăstirea Sâmbăta unde a efectuat o vizită la Șantierul de construcții a noii Academii Teologice. — A primit grupuri de colindători de la Mănăstirea Cârțoara, Mănăstirea Predeal și Obștea Mănăstirii Sâmbăta împreună cu starețul Mănăstirii P.C. Arhim. Ilarion Urs.
- 27 DECEMBRIE 2000. — Sf. Arhid. Ștefan — A participat la Sf. Liturghie în noua biserică a Mănăstirii cu ocazia împlinirii a 30 de ani de arhierie. Au fost de față P.S. Episcop-vicar Visarion Rășinăreanu, care a rostit un cuvânt despre activitatea I.P.S. Sale, P.C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultății de Teologie din Sibiu, care a rostit predica zilei, P.C. Arhidiacon Prof. Dr. Constantin Voicu, decanul Facultății de Teologie din Oradea, Permanența Consiliului Eparhial, obștea Mănăstirii Sâmbăta împreună cu P.C. Arhim. Ilarion Urs, starețul mănăstirii, care a rostit un cuvânt de mulțumire pentru prezența I.P.S. Mitropolit ANTONIE la Sf. Liturghie, alți credincioși prezenți la Mănăstire.
- La încheierea festivităților, I.P.S. Mitropolit ANTONIE a adresat tuturor celor prezenți un cuvânt de învățătură, dar și de mulțumire.
- 28 DECEMBRIE 2000. — A primit în audiență pe P.C. Consilier economic Arhidiacon Ezechil Oancea și pe Pr. Petru Oltean de la Parohia Vile Sibului, Prot. Sibiu.
- 29 DECEMBRIE 2000. — A primit pe P.C. Pr. Damian Mircea de la Parohia Cristian, prot. Sibiu, împreună cu soția. — A primit pe P.C. Pr. Ioan Coșa de la Parohia Sibiu-Lazaret IV, împreună cu soția. — A primit pe Prof. Univ. Dr. Victor Grecu de la Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu. — A primit pe P.C. Arhim. Ilarion Urs, starețul Mănăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, împreună cu Ioan Spineanu din Brașov în legătură cu terminarea lucrărilor de la Biserica Ortodoxă din Poiana Brașov. — A primit pe P.S. Irineu Slătineanu, Episcop-vicar al Râmnicului.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

„Asociațiunea...”

(Urmare din pag. a 6-a)

presiunea tot mai fățișă a autorităților s-a încheiat cu episodul luminos al Adunării naționale de la Alba Iulia. Chiar și azi, statul național, contestat de U.D.M.R., ori de masa de oportuniști doritori ai „federalizării”, (eventual prin dugoslavizare), nu se poate lipsi de experiența și tra-

diția militantismului etnic al Astei. Ideea astristă a valorificării patrimoniului etnic, în special al celui etnografic după transferarea lui la Muzeul Brukenthal în 1950, reinvie treptat și tacit în deceniile 8—9, reușind ulterior chiar instituționalizarea prin apariția și evoluția de excepție a Muzeului „Astra” din Sibiu.

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea I.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA, P.S. VISARION RĂȘINĂREANU — Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, a săvârșit următoarele:

- 16 DECEMBRIE 2000. — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Capela mitropolitană hirotonind întru diacon pe teologul Dragoș Chițu. — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- 17 DECEMBRIE 2000. — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Capela Azilului de bătrâni din Sibiu (Pr. paroh Cătălin Dumitrescu), rostind cuvânt de învățătură. C. diacon Dragoș Chițu a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Șirnea, prot. Brașov. — Seara a slujit Vecernia în Catedrală și a participat la spectacolul „Tradiții românești de Crăciun” organizat la Cercul Militar de către ASCOR - Sibiu.
- 19 DECEMBRIE 2000. — P.S. Sa s-a întâlnit cu studenții teologi aparținători ai Arhiepiscopiei Sibiului.
- 20 DECEMBRIE 2000. — P.S. Sa a primit un grup de colindători de la Liceul „Gheorghe Lazăr” din Sibiu. — Seara, a participat la Cercul Militar, la un Concert de colinde al Coralei studenților teologi.
- 21 DECEMBRIE 2000. — P.S. Sa a primit colindători din Ocna Sibiului, conduși de primarul orașului și de P.C. Pr. Savu Popa. — Seara a participat la Concertul de Colinde al Facultății de Teologie din Sibiu și a rostit cuvânt de învățătură.
- 23 DECEMBRIE 2000. — P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie arhierescă în Capela Penitenciarului din Codlea și a rostit cuvânt de învățătură. A luat parte la Serbarea de Crăciun oferită de deținuții penitenciarului. — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- 24 DECEMBRIE 2000. — Ajunul Crăciunului — P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie arhierescă în Catedrala mitropolitană. — Seara a luat parte la Concertul de Colinde al Coralei catedralei mitropolitane și a predicat.
- 25 DECEMBRIE 2000. — Nașterea Domnului — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Catedrala mitropolitană iar seara a slujit Vecernia tot acolo.
- 26 DECEMBRIE 2000. — P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie arhierescă în noua biserică „Buna Vestire” din Mediaș (Pr. Doru Gădea) și a predicat. În aceeași zi a cercetat bisericile parohiale din Târnavă, prot. Mediaș și a predicat la slujba Utreniei. — Seara a slujit Vecernia și Litia în Catedrală.
- 27 DECEMBRIE 2000. — P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie arhierescă la Mănăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus rostind cuvânt de învățătură. A slujit un Te-Deum cu prilejul împlinirii a 30 de ani de la hirotonia întru arhieru a I.P.S. Sale ANTONIE Mitropolitul Transilvaniei.
- 29-30 DECEMBRIE 2000. — P.S. Sa a slujit Sf. Liturghie arhierescă în Capela mitropolitană iar seara Vecernia în Catedrală.
- 31 DECEMBRIE 2000. — P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie arhierescă în biserică „Cuv. Paraschiva” din Tâlmăcel, prot. Avrighi, rostind cuvânt de învățătură. A fost hirotonit întru diacon teologul Ioan Stelian Raicu. — Seara a slujit Vecernia și Litia în Catedrală.
- 1 IANUARIE 2001. — P.S. Sa a săvârșit la miezul nopții Acatistul Mântuitorului în Catedrală, iar dimineața, Sf. Liturghie arhierescă. — Vecernia a slujit-o tot în Catedrală.
- 2 IANUARIE 2001. — P.S. Sa a săvârșit Slujba Vecerniei și Acatistul Sf. Vasile cel Mare în Catedrală.
- 4 IANUARIE a.c. — P.S. Sa a vizitat șantierul noii biserici aflate în construcție, în Sibiu-Lazaret II.
- 6 IANUARIE a.c. — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Catedrala mitropolitană și slujba de Sfințire a Apei, rostind cuvânt de învățătură. — A slujit și predicat în biserică „Sf. Nicolae” din Râșnov, prot. Brașov, la înmormântarea Pr. Nicolae Bășa, parohul bisericii.
- 7 IANUARIE a.c. — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în biserică „Sf. Ioan Botezătorul” din Gruș-Săliște, prot. Săliște, rostind cuvânt de învățătură cu prilejul hramului. În aceeași zi a cercetat și biserică mare din Săliște, predicând la slujba Utreniei.

Arhid. VASILE AVRAM

Gheorghe Nicolescu, Gheorghe Dobrescu și Andrei Nicolescu, PREOȚI ÎN LUPTA PENTRU MAREA UNIRE, 1916—1919, București, 2000, XXIII + 448 pagini.

După lucrarea preotului profesor Grigore N. Popescu, **Preoțimea română și întregirea neamului** (2 vol., București, 1940), iată că acum după 60 de ani, apare o nouă lucrare consacrată acestei teme, azi prea puțin cunoscută. Cei trei autori, cercetători la Centrul de Cercetare și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice „Radu Rosetti” din Pitești, dau la lumină 257 de documente inedite din „fondul Inspectoratului Clerului Militar”, pentru anii primului război mondial, 1916-1919. Din lectura acelor documente, se desprinde cu claritate rolul covârșitor îndeplinit de confesorii militari în cursul primei conflagrații mondiale, în acordarea unei asistențe religioase coresponsabile tinerilor ostași români care și-au jertfit viața pentru întregirea neamului. Din lectura acestui volum de documente, se reliefează, în primul rând, personalitatea preotului - Colonel Constantin Nazarie, profesor de Morală la Facultatea de Teologie din București, care a fost numit de Sfântul Sinod încă din 15 mai 1915 protopop militar, devenit apoi șef al Serviciului Religios de pe lângă Marele Cartier General al Armatei Române, funcție pe care a îndeplinit-o până în 1922. Sunt remarcabile regulamentele întocmite de el, ordinele date preoților militari ca și privațiunile suferite în anii războiului. Din lectura documentelor, se desprinde că au fost mobilizați 252 de preoți, cinci și-au pierdut viața, câțiva au fost luați prizonieri și deportați în Germania și Bulgaria. Câțiva preoți ardeleni refugiați în Vechea Românie în septembrie 1916, s-au înrolat apoi ca voluntari în armata română: Andrei Gălea, mei târziu consilier arhierescopesc la Sibiu, Iosif Comănescu, Ilarie Reit, Ioan Nanu și scriitorul Ion Agărbiceanu, greco-catolic Mulți preoți (inclusiv ardeleni) au activat în Basarabia, după unirea acestei provincii cu România; alții au participat și la „campania de la Tisa” din primăvara anului 1919. Deosebit de interesant este raportul preotului Constantin Nazarie, întocmit după încheierea războiului asupra activității preoților din armată, cu aprecieri sale, dar și ale unor comandanți militari; sunt prezentate 165 de asemenea caracterizări, din cele mai laudative. În chip deosebit trebuie să-l notăm pe protosinghelul Iustin Șerbănescu de la mănăstirea Cernica, care a cerut să fie încadrat ca preot la Regimentul 4 Ilfov, în care slujise în tinerete ca soldat, apoi ca sergent, care a preluat conducerea unității sale în luptă, după moartea comandantului luat prizonier. evadat după opt luni, reușind după multe zile să ajungă în pozițiile ocupate de trupele românești. Exemple de acest fel sunt nenumărate.

Cartea este un adevărat omagiu adus preoților române care - după cuvântul generalului Constantin Prezan - „și-au făcut mai mult decât datoria și este o cinste pentru cler, care, alături de ostași, a dat mai mult decât i-am cerut noi pentru țară și neam”.

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

◆ Semnalăm ◆ Semnalăm ◆

● Valeriu Anania „De dincolo de ape. Pagini de jurnal și alte texte” Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2000. Ediție îngrijită și postfață de Ioan-Nicu Turcan.

Este una din cărțile, așa zice dintre cele mai inspirate, scrise de Valeriu Anania. Pentru că e scrisă pe când se afla în America, „dincolo de ape”.

În 1966 scoate „Amintiri la statura ceasului de acum” și scrie despre Tudor Argezi. Și tot în volumul acesta scrie iarăși despre Tudor Argezi, de data aceasta la moartea poetului în vârstă de 87 de ani. „Vestea, adusă de vânt peste Ocean, atâta este.

Știam că e bătrân și e bolnav. Mai aflasem că, de când îi plecase Paraschiva, nu mai voia să trăiască. Și, mai presus de toate, știam că e nemuritor”.

Și încheie scurt: „primește-mi-o, iubite maestre, dimineața acestui meridian! Și lasă-mi inima să se pătrundă de fiorul veșniciei românești!”

Printre paginile de amintiri publică la pag. 143 Acatistul Sfântului Mucenic Ioan Valahul, pe care îl încheie la pag. 154.

Am lăsat la urmă 2 pagini (30-31) scrise despre romanul „Treii ceasuri în iad”, 1970. Cred că a sesizat în el ceea ce era de fapt valoarea lui: era o carte scrisă pentru mult mai târziu când, poate, cineva o va descoperi. Căci e o carte scrisă dintr-o durere adevărată, pentru care îți trebuie timp îndelungat ca să o sesizezi așa cum a fost ea. În orice caz mi s-a părut atunci, și de atunci încoace deși au apărut trei ediții, că încă nu a fost înțeleasă. Dar cum totul are un rost în lume îi va veni rândul și ei.

Cartea părintelui Anania e una din cărțile mari ale acestui veac.

★

● I. P. S. Bartolomeu Anania tâlmăcește și tâlcuiește „Cartea Profetului Daniel și ale celor doisprezece profeți mici” cu câte o foarte potrivită introducere la fiecare carte. Editor Sorin Dumitrescu, concepția grafică aparține D-nei Doina Dumitrescu, Editura Anastasia, 2000, 377 p.

În aceeași colecție au mai apărut: „Cartea lui Iov, Cântarea Cântărilor, Cartea Profetului Isaia, Cartea Ieremia și Cartea Profetului Iezechiel”.

E o muncă extraordinară care aduce limba Sfintei Scripturi la înțelesuri profetice așa cum merita.

Dumnezeu să-i dea sănătate și ani mulți înalt Prea Sfințitului Bartolomeu pentru ca să termine această muncă uriașă și a tot binefăcătoare.

★

● Editura Sf. Gheorghe-Vechi publică: „Studii de Teologie Biblică” (vol. I) de prof. Dr. Christos Voulgaris, traducere și cuvânt introductiv de Pr. prof. Ion Buga, tipărit cu binecuvântarea I. P. S. Dr. ANTONIE, Mitropolitul Ardealului (București, 2000, 332 p.).

„Moștenitor al duhului ermeneutic al Sfinților Părinți ai Bisericii de Răsărit dar și posesor al unei temeinice informații moderne, dobândite în urma lungilor ani de studii în Apus, opera profesorului Voulgaris se caracterizează prin simplitatea duhului Evangheliei, dar nu mai puțin prin rigurozitatea cercetătorului modern.

În exprimarea calmă a adevărului cristic, măntuitor, se trădează exactitatea omului de știință și fermitatea afirmării, calități îndelung exercitate în mediul filosofic și scolastic în care și-a definit personalitatea cărturărească. Având în vedere că l-am cunoscut cândva pe marele teolog protestant Oscar Cullman (1975) sunt tentat să fac o apropiere și o asociere între cei doi gânditori creștini. Ambii se întâlnesc în unghiul de privire din care abordează revelația în Hristos, ca rod al unei profunde cunoașteri a Sfintei Scripturi și a creștinismului primar, completată, cu un atașament mai rar întâlnit, de gândirea patristică. Îmi amintesc că fiecare din ei mi-au spus, aproape cu aceleași cuvinte, că „rămânerea în duhul Sfinților Părinți, în interpretarea textului sacru, este o necesitate cel puțin egală cu cercetarea științifică modernă și actuală”. Una fără cealaltă ar putea conduce la aberații grave și, în ultimă instanță, la ateism. Ambii privesc Istoria Mântuirii așa cum au prevăzut-o profeții: Hristos, Apostolii și Sfinții Părinți. Ambii reușesc să adune teologia de la marginile tuturor lumilor (filozofice, istorico-criticiste, sociologice, politice etc.) prin care mulți aventurieri ai cugetării creștine o prăpăstuiseră, la filonul ei pur - Hristologia.

Asemeni lui Pavel, din opera profesorului Voulgaris se desprinde tot mai pregnant un strigăt concis: „eu nu mi cunosc decât pe Hristos, și Acela răstignit” (I Cor. 2, 2).“

E o muncă care merită atenția noastră.

ANTONIE P.

ANUNȚ

În urma hotărârii Consiliului Arhieriscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, prețul unui abonament anual la „Telegraful Român”, pe anul 2001, este de 75 000 lei, iar al „Revistei Teologice” de 100 000 lei. Baniile se vor vira obligatoriu în contul nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; P.S. Visarion Rășinăreanu - episcop-vicar, — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — readactor responsabil; Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.

Abonamentul pe un an: 75 000 lei. Cont nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1 - 61.14 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

